

Tato publikace byla vydána z projektu:
„Tvorba mezinárodního vědeckého týmu a zapojování do vědeckých sítí v oblasti nanotechnologií a nekonvenčního tváření materiálu“,
 reg. č. CZ.1.07/2.3.00/20.0038,
 podporovaného Operačním programem Vzdělávání pro konkurenceschopnost,
 spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu České republiky.

Tvorba mezinárodního vědeckého týmu a zapojování do vědeckých sítí v oblasti nanotechnologií a nekonvenčního tváření

Duševní vlastnictví v oblasti mezinárodních projektů vědy a výzkumu

Autor:	prof. Ing. Radek Čada, CSc. a kolektiv
Pracoviště:	VŠB-Technická univerzita Ostrava Fakulta strojní
Název:	Duševní vlastnictví v oblasti mezinárodních projektů vědy a výzkumu
Místo, rok:	Ostrava, 2014
Počet stran:	59
Vydala:	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, FS, Katedra mechanické technologie

©Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2014

ISBN 978-80-248-3465-8

Nanotým VŠB – TU Ostrava
 CZ.1.07/2.3.00/20.0038

prof. Ing. Radek Čada, CSc.

Ing. Vladislav Ochodek

Ostrava 2014

Název kurzu: **Duševní vlastnictví v oblasti mezinárodních projektů vědy a výzkumu**

Autor: prof. Ing. Radek Čada, CSc., Ing. Vladislav Ochodek

Spoluautoři: –

Vydání: první, 2014

Jazyková korektura: nebyla provedena

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tyto studijní materiály vznikly za finanční podpory Evropského sociálního fondu a rozpočtu České republiky v rámci řešení projektu Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Zkrácený název projektu: „Nanotým VŠB – TU Ostrava“

Číslo: CZ.1.07/2.3.00/20.0038

Realizace: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

Partner projektu: COMTES FHT, Plzeň

Radek Čada, 2014, kapitoly 1-12,15

Vladislav Ochodek, 2014, kapitoly 13-14,15

© Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava

ISBN 978-80-248-3465-8

ÚVOD.....	4
1 DEFINICE DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	4
2 AUTORSKÉ DÍLO A JEHO DRUHY	5
2.1 ZAMĚSTNANECKÉ DÍLO	5
2.2 KOLEKTIVNÍ DÍLO.....	6
2.3 ŠKOLNÍ DÍLO	6
2.4 DÍLO VYTVOŘENÉ NA OBJEDNÁVKU A SOUTĚŽNÍ DÍLO	6
2.5 DÍLO AUDIOVIZUÁLNÍ.....	7
2.6 DÍLA AUDIOVIZUÁLNĚ UŽITÁ.....	7
2.7 POČÍTAČOVÉ PROGRAMY.....	8
2.7.1 Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu.....	8
2.8 VOLNÉ DÍLO	9
2.8.1 Public domain.....	10
2.8.2 Svobodný software.....	10
2.8.3 Open source software.....	11
2.8.4 Freeware.....	11
2.8.5 Shareware.....	12
3 DEFINICE AUTORSTVÍ.....	12
3.1 AUTOR DÍLA	12
3.2 SPOLUAUTORSTVÍ DÍLA.....	12
4 DEFINICE POJMU AUTORSKÉ PRÁVO.....	13
4.1 HISTORIE A KONCEPCE AUTORSKÉHO PRÁVA	13
4.2 OBSAH AUTORSKÉHO PRÁVA	14
4.3 VZNIK, TRVÁNÍ A VYMÁHÁNÍ AUTORSKÝCH PRÁV	15
4.4 OMEZENÍ AUTORSKÝCH PRÁV.....	16
4.5 VÝJIMKY Z AUTORSKOPRÁVNÍ OCHRANY DÍLA VE VEŘEJNÉM ZÁJMU	16
4.6 BEZÚPLATNÉ ZÁKONNÉ LICENCE	16
4.7 UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA PRO OSOBNÍ POTŘEBU	17
4.8 OCHRANNÁ ORGANIZACE AUTORSKÁ	18
4.9 OCHRANNÝ SVAZ AUTORSKÝ.....	18
4.10 ODBOR AUTORSKÉHO PRÁVA MINISTERSTVA KULTURY ČR	19
4.11 VYČERPÁNÍ PRÁVA NA ROZŠÍŘOVÁNÍ AUTORSKÉHO DÍLA	19
4.12 PATŘIČNÉ VYUŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA BEZ SVOLENÍ AUTORA (FAIR USE).....	20
4.13 COPYRIGHTOVÁ VÝHRADA	20
4.14 FONOGRAMOVÁ VÝHRADA	21
4.15 DOBA OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV	21
4.16 DISKUSE K SOUČASNÉ ÚPRAVĚ OCHRANY AUTORSKÝCH PRÁV	22
5 JINÉ FORMY DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ	22
5.1 VYNÁLEZ	22
5.1.1 Patent	22
5.1.2 Užitný vzor	23
5.2 PRŮMYSLOVÝ VZOR	24
5.3 OCHRANNÁ ZNÁMKA.....	24
5.3.1 Obchodní značka	25
6 ČSN	25
6.1 HISTORIE TVORBY ČSN.....	26
6.1.1 Českomoravské technické normy	26
6.1.2 Československé technické normy	26
6.1.3 České technické normy	27

7	LICENCE A KONCESE	27
7.1	LICENCE	27
7.1.1	Licence jako forma dohody o autorských právech	27
7.1.2	Licence k vynálezu, průmyslovému vzoru a autorskému dílu	28
7.1.3	Softwarová licence	28
7.2	KONCESE	29
8	PRÁVNÍ REGULACE FOTOGRAFOVÁNÍ.....	29
8.1	STÁTNÍ ZÁJEM A BEZPEČNOSTNÍ DŮVODY.....	30
8.2	OCHRANA SOUKROMÍ	30
8.3	NÁBOŽENSKÉ A KULTURNÍ DŮVODY	30
8.4	OCHRANA AUTORSKÝCH PRÁV	31
8.5	MODEL RELEASE.....	31
9	TELEVIZNÍ PRÁVA	31
9.1	OMEZENÍ EXKLUZIVITY TELEVIZNÍCH PRÁV.....	32
10	OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A NEKALÁ SOUTĚŽ	33
10.1	OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ.....	33
10.2	NEKALÁ SOUTĚŽ	33
11	PLAGIÁT	34
12	PADĚLEK.....	35
12.1	PADĚLÁNÍ PENĚZ.....	35
12.2	PADĚLÁNÍ A POZMĚŇOVÁNÍ VEŘEJNÝCH LISTIN	35
12.3	PADĚLÁNÍ UMĚLECKÝCH DĚL.....	35
12.4	PADĚLÁNÍ ZNAČKOVÉHO ZBOŽÍ.....	36
13	OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ NA VŠB TUO	36
13.1	TUO_SME_06_002-OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ NA VŠB TUO.....	36
13.2	TUO_SME_08_002- METODICKÝ POKYN K EVIDENCI VAV VÝSLEDKŮ.....	47
14	OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ PUBLIKACE-PŘÍKLADY	48
15	LITERATURA	56

ÚVOD

Při vytváření návrhů tuzemských i mezinárodních projektů vědy a výzkumu i při jejich následném řešení je kromě odborné stránky důležitá **problematika ochrany duševního vlastnictví**, která se týká využití výsledků jednak samotnými účastníky projektu (pro získání dalších nových znalostí), jednak třetími stranami na základě výlučných nebo nevýlučných licenčních smluv. Již v etapě vytváření návrhu projektu je třeba promyslet, dohodnout mezi stranami a zformulovat **plán využívání a šíření znalostí**, které budou získávány během řešení projektu. Důležitou zásadou je, že klíčové výstupy vědeckovýzkumné činnosti je třeba chránit dříve, než jsou zveřejněny (např. publikováním).

Hlavní cíle kurzu „Duševní vlastnictví v oblasti mezinárodních projektů vědy a výzkumu“ jsou následující:

- a) objasnit pojem **duševní vlastnictví**, vysvětlit **druhy autorských děl, autorství a spoluautorství díla** a poskytnout orientaci v základních legislativních ustanoveních **autorského práva**,
- b) poskytnout přehled o **dalších formách duševního vlastnictví**, kterými jsou **vynález, patent, průmyslový vzor, ochranná známka, obchodní značka**,
- c) informovat o **českých technických normách** a historii jejich vývoje,
- d) vysvětlit rozdíly mezi **licencí a koncesí**,
- e) informovat o **právní regulaci fotografování, o televizních právech**,
- f) vysvětlit pojmy **obchodní tajemství, nekalá soutěž, plagiát, padělek**,
- g) objasnit **existující souvislosti tematiky s mezinárodními projekty vědy a výzkumu** s důrazem na oblast výzkumu v oblasti nanotechnologií.

1 DEFINICE DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Duševní vlastnictví je majetek nehmotné povahy, který je výsledkem procesu lidského myšlení. Lze mezi něj zařadit souhrny více či méně originálních myšlenek, námětů, návodů a řešení, jak měnit či pozměňovat okolní či vnitřní svět člověka. Za duševní vlastnictví však lze považovat jen to, co je jedinečné, neopakovatelné a dostatečně originální.

Hodnota duševního vlastnictví závisí zejména na míře jeho následné využitelnosti a přínos pro jedince i společnost a schopnost vyvolání tvorby dalších produktů (materiálního i nemateriálního charakteru).

Duševní vlastnictví v jeho právně určené podobě lze směřovat, užívat, ale i ochraňovat. Právní úpravu týkající se duševního vlastnictví lze dělit na dva celky, a to jednak autorské právo, které je reprezentováno autorským zákonem, jednak práva průmyslového vlastnictví, jež jsou zakotvena ve více dílčích právních předpisech.

V České republice průmyslová práva upravuje zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví, zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, zákon č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech, zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů, zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin, zákon č. 137/1995 Sb., o ochranných známkách a zákon č. 159/1973 Sb., o ochraně označení původu výrobků.

2 AUTORSKÉ DÍLO A JEHO DRUHY

Dílo je výsledek nějaké služby nebo lidské činnosti; obvykle se jedná o věc, konkrétní předmět nebo i jejich ucelený soubor apod. Je-li dílo výsledkem tvůrčí činnosti osoby – původce – autora nebo kolektivu osob, jedná se o **autorské dílo**. Dílo může být i nehmotné povahy (hudba či počítačový program). Jako dílo je označována i směs pro přípravu uzenin. Pokud se jedná o umělecké dílo, které zaměstnává lidský zrak i sluch současně za použití speciálních technických prostředků, jedná se o audiovizuální dílo, jeho typickým příkladem je například film nebo videoklip.

Autorské dílo je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen „dílo“). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Za autorské dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní, jsou chráněny jako *dílo fotografické*.

Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu. Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.

Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky autorského díla, je dílem souborným.

Autorským dílem není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

2.1 Zaměstnanecké dílo

Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autora majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části. Smrtí nebo zánikem zaměstnavatele, který byl oprávněn vykonávat majetková práva k zaměstnaneckému dílu a který nemá právního nástupce, nabývá oprávnění k výkonu těchto práv autor.

Nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo je vykonává nedostatečně, má autor právo požadovat, aby mu zaměstnavatel za obvyklých podmínek udělil licenci, ledaže existuje na straně zaměstnavatele závažný důvod k jejímu odmítnutí.

Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.

Není-li sjednáno jinak, má se za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že jeho právní vztah k zaměstnavateli skončí dříve, než dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že zaměstnanec dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele.

Není-li sjednáno jinak, má autor zaměstnaneckého díla vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku.

Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele.

V případě agenturního zaměstnání se za zaměstnavatele považuje zaměstnavatel, u kterého zaměstnanec agentury práce dočasně vykonává práci podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti, není-li mezi agenturou práce a takovým zaměstnavatelem dohodnuto jinak.

2.2 Kolektivní dílo

Kolektivním dílem je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.

Kolektivní díla se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Dílo audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou dílem kolektivním.

2.3 Školní dílo

Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla. Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu.

Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla.

2.4 Dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo

Je-li dílo autorem vytvořené na základě smlouvy o dílo (**dílo vytvořené na objednávku**), platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li sjednáno jinak. K užití díla nad rámec takového účelu je objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy. Není-li

sjednáno jinak, autor může dílo vytvořené na objednávku užít a poskytnout licenci jinému, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele.

Totéž platí obdobně pro dílo vytvořené autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži (**soutěžní dílo**).

2.5 Dílo audiovizuální

Audiovizuálním dílem je dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem. Zpracovat dílo a zařadit je do díla audiovizuálního lze jen se svolením autora.

Autorem audiovizuálního díla je jeho režisér. Tím nejsou dotčena práva autorů děl audiovizuálně užitých.

Má se za to, že prohlášení o audiovizuálním díle a o právech k takovému dílu, včetně práv týkajících se jeho užití, zapsané v rejstříku audiovizuálních děl vedeném podle mezinárodní smlouvy, je pravdivé, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy prohlášení nemůže být platné podle tohoto zákona nebo kdy je v rozporu s jiným prohlášením v takovém rejstříku.

Není-li sjednáno jinak, platí pro případ, že autor audiovizuálního díla udělil výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění zaznamenat je na prvotní záznam, že

- a) tomuto výrobci poskytl i výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálního díla ve znění původním, dabovaném i opatřeném titulky, jakož i k užití fotografií vytvořených v souvislosti s pořízením prvotního záznamu, a to s možností poskytnout oprávnění tvořící součást takové licence zcela nebo zčásti třetí osobě, a že
- b) se s tímto výrobcem dohodl na odměně ve výši, která je ve smyslu ustanovení § 49 odst. 2 písm. a) obvyklá.

2.6 Díla audiovizuálně užitá

Není-li sjednáno jinak, platí pro případ, že autor díla audiovizuálně užitého, s výjimkou díla hudebního, udělil výrobci prvotního záznamu audiovizuálního díla písemnou smlouvou oprávnění k zařazení díla do díla audiovizuálního, že tomuto výrobci

- a) udělil svolení dílo beze změny nebo po zpracování či jiné změně zařadit do díla audiovizuálního, zaznamenat je pro prvotní záznam takového audiovizuálního díla, jakož i dabovat je a opatřit je titulky, že
- b) mu poskytl i výhradní a neomezenou licenci k užití svého díla při užití audiovizuálního díla, jakož i fotografií vytvořených v souvislosti s pořízením prvotního záznamu, a to s možností oprávnění tvořící součást takové licence zcela nebo zčásti poskytnout třetí osobě, a že
- c) se s ním dohodl na odměně ve výši, která je obvyklá.

Není-li sjednáno jinak, může autor díla audiovizuálně užitého udělit svolení k zařazení takového díla do jiného díla audiovizuálního či zařadit je do takového díla sám až po uplynutí deseti let od udělení svolení.

2.7 Počítačové programy

Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární. Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle autorského zákona chráněny.

2.7.1 Omezení rozsahu práv autora k počítačovému programu

Do práva autorského nezasahuje oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu, jestliže

a) rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, činí-li tak při zavedení a provozu počítačového programu nebo opravuje-li chyby počítačového programu,

b) jinak rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu v souladu s jeho určením, není-li dohodnuto jinak,

c) zhotoví si záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li nezbytná pro jeho užívání,

d) zkoumá, studuje nebo zkouší sám nebo jím pověřená osoba funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoli prvek počítačového programu, činí-li tak při takovém zavedení, uložení počítačového programu do paměti počítače nebo při jeho zobrazení, provozu či přenosu, k němuž je oprávněn,

e) rozmnožuje kód nebo překládá jeho formu při rozmnožování počítačového programu nebo při jeho překladu či jiném zpracování, úpravě či jiné změně, je-li k ní oprávněn, a to samostatně nebo prostřednictvím jím pověřené osoby, jsou-li takové rozmnožování nebo překlad nezbytné k získání informací potřebných k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými počítačovými programy, jestliže informace potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení nejsou pro takové osoby dříve jinak snadno a rychle dostupné a tato činnost se omezuje na ty části počítačového programu, které jsou potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení.

Za rozmnožování počítačového programu podle autorského zákona se považuje i zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos [1]. Za pronájem či půjčování se nepovažuje pronájem nebo půjčování rozmnoženiny počítačového programu, kde samotný program není podstatným předmětem pronájmu nebo půjčování.

Informace získané při rozmnožování kódu nesmějí být poskytnuty jiným osobám, ledaže je to nezbytné k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu, ani využity k jiným účelům než k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu. Dále nesmějí být tyto informace využity ani k vývoji, zhotovení nebo k obchodnímu využití počítačového programu podobného tomuto počítačovému programu v jeho vyjádření nebo k jinému jednání ohrožujícímu nebo porušujícímu právo autorské.

Oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu je oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu

počítačového programu. Takový uživatel může užít oprávněně nabytou rozmnoženinu počítačového programu v minimálním rozsahu, pokud není smlouvou dohodnut rozsah širší.

2.8 Volné dílo

Volné dílo je takové autorské dílo, jehož *majetková* autorská práva nejsou chráněna. Nejčastějším případem volného díla je takové autorské dílo, u kterého již doba ochrany vypršela (např. uplynulo více než 70 let od smrti posledního autora). Kromě takových volných děl existují i další druhy děl, která jsou vyjmuta z autorskoprávní ochrany již od jejich vzniku. S pojmem volného díla souvisí také **volná užití**, kdy i jinak chráněné dílo lze za jistých podmínek využívat i bez souhlasu autora [45].

Volné autorské dílo může každý volně využívat, pouze musí být dodrženy podmínky, že si nikdo nesmí osobovat autorství díla, využitím se nesmí snižovat hodnota díla a musí být uveden autor (je-li znám a je-li to obvyklé).

Z autorskoprávní ochrany jsou ve veřejném zájmu již od vzniku vyjmuty některé druhy autorských děl. Taková díla vůbec nejsou autorským právem chráněna. Mezi takové výjimky patří:

- Úřední díla – např. právní předpisy, rozhodnutí, listiny, včetně návrhů takových děl, obecní kroniky, státní symboly apod.
- Výtvoři tradiční lidové kultury, není-li obecně známo pravé jméno autora a nejedná-li se o dílo anonymní či pseudonymní. Taková díla lze užívat pouze způsobem, který nesnižuje jejich hodnotu.

V této souvislosti je vhodné podotknout, že např. myšlenka, postup, princip, matematický vzorec apod. se samy o sobě vůbec nepovažují za autorské dílo, tudíž žádné autorskoprávní ochraně nepodléhají.

Za některých podmínek lze chráněné autorské dílo užít i bez souhlasu autora, neboť se z hlediska zákona nejedná o *užití díla*. Sem patří například:

- Užití pro osobní potřebu (neplatí pro rozmnožování počítačového programu, elektronické databáze, stavbu dle architektonického díla a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu).
- Dočasné vyrobení kopie autorského díla při předvádění televizoru, počítače, kopírky apod. zákazníkovi při prodeji [39].
- Kopírování tiskového díla (s výjimkou partitury hudebního díla) v copycentru apod. [3]

Zákon také umožňuje některá specifická využití díla, která nejsou považována za zasahování do cizích práv. Sem patří např.:

- Citace – každý může ve svém díle v odůvodněné míře citovat výňatky z cizích zveřejněných děl, pokud uvede zdroj (jméno, název díla a pramen).
- Užití díla trvale umístěného na veřejném prostranství – je např. dovoleno fotografovat veřejně umístěnou sochu či stavbu a tuto fotografii dále šířit.
- Úřední a zpravodajská licence – dílo je možné využít při zpravodajství o aktuální události apod.
- Užití při občanském a náboženském obřadu či školním představení – dílo je v těchto případech dovoleno využívat pro nevýdělečné účely.
- Knihovny, archívy apod. – mohou vyrábět pro svoje účely rozmnoženiny a díla půjčovat a pronajímat, jsou však povinny platit stanovené poplatky.

2.8.1 Public domain

Zvláště v oblasti software se některá díla označují anglickým termínem **public domain**. Tento pojem znamená, že autor díla se rozhodl, že dovolí svoje dílo volně užívat, bez nároku na další ochranu díla. Volné dílo (public domain) je tedy dílo, jehož majetková autorská práva nejsou chráněna, může být volně využíváno za dodržení určitých podmínek [29].

V českém právním systému se nikdo nemůže vzdát svých (autorských) práv, je pouze možné nabídnout veřejnosti bezúplatnou licenci na libovolné užití díla [4], ale lze každopádně předpokládat, že autor, který svoje dílo takto označil, se svých práv nebude domáhat. (*Kde není žalobce, není soudce.*)

2.8.2 Svobodný software

Svobodný software, někdy také nazývaný **free software** (z angličtiny), je software, ke kterému je k dispozici také zdrojový kód, spolu s právem tento software používat, modifikovat a distribuovat. Vzhledem k rozsahu práv zaručených svobodnou licencí není nabytí svobodné licence podmíněno poskytnutím finančního nebo jiného plnění držiteli autorských práv. Často autor k svobodnému softwaru nabízí další navazující placené zboží (např. originální instalační média a balení) a služby (např. technickou podporu); u svobodného softwaru využívanému k vysoce komerčním účelům (např. RHEL) je zakoupení těchto placených produktů obvyklé [30, 32].

V roce 1984 založil Richard Stallman projekt GNU, aby tak vytvořil kompletní unixový operační systém GNU založený na svobodném software. Jako krédo svobodného software definoval tyto čtyři svobody:

- svoboda používat program za jakýmkoliv účelem,
- svoboda studovat, jak program pracuje a možnost přizpůsobit ho svým potřebám,
- svoboda redistribuovat kopie programu,
- svoboda vylepšovat program a zveřejňovat zlepšení, aby z nich mohla mít prospěch celá komunita.

Za získání kopií svobodného software se může platit, nebo je obdržet zdarma, ovšem bez ohledu na způsob, jak byly získány, je vždy svoboda kopírovat a měnit software, dokonce prodávat nebo darovat jeho kopie nebo pozměněné verze [31].

Stallman založil Free Software Foundation (Nadace pro svobodný software), která se stará o právní a organizační stránky GNU projektu a o rozšiřování povědomí o svobodném software. Myšlenky svobodného software byly formulovány prostřednictvím copyleft GNU General Public License a GNU Lesser General Public License (původně nazývaná GNU Library General Public License), které se časem staly nejrozšířenějšími licencemi svobodného software.

GNU General Public License zajišťuje uvedené základní svobody svobodného software (dále jen základní svobody) a někdy je také nazývána copyleft licenci. Copyleft licence říká, že pokud redistribuuje originální nebo pozměněnou verzi programu, musíte tuto verzi redistribuovat pod stejnou licenci, pod jakou jste získali původní program. Vpodstatě to znamená, že k němu nesmíte přidat žádná omezení, abyste tak odepřeli základní svobody ostatním. Tato licence tedy nijak neomezuje základní svobody; spíše je chrání.

Svobodný software neznamena nekomerční. Svobodný program musí být dostupný pro komerční využití. Komerční vývoj svobodného software není ničím neobvyklým; takové programy jsou komerčním svobodným software [33].

Svobodný software se překládá do angličtiny jako *Free Software* (*free speech, not free beer*). Samotné *free software* má v angličtině však také druhý význam, který znamená software zadarmo, tedy něco zcela odlišného. Tomu se však obvykle říká *freeware*.

2.8.3 Open source software

Open source software je software s dostupným zdrojovým kódem.

Původním záměrem open source software bylo zbavit se problémů dvojznačnosti termínu *free software* a pomoci k lepšímu prosazení sdílení software v komerční sféře. V dnešní době je však open source software problematiky neznalými lidmi chybně vykládán jako software s otevřeným (zveřejněným) kódem. Např. *shared source* od firmy Microsoft není open source software. V českém jazyce je vhodnější používat termín *svobodný software*, jenž je jednoznačnější.

2.8.4 Freeware

Freeware je proprietární software, který je distribuován bezplatně či za symbolickou odměnu typu posílání pohlednice – *beerware*, *cardware*), mnohdy autor umožňuje (ale nevyžaduje) v případě spokojenosti zaslání finančního daru, někdy hovoříme o typu softwarové licence [34]. Tvůrce si ponechává autorská práva, většinou neuvolňuje zdrojový kód. Podmínky bezplatného používání a šíření jsou definovány v licenční smlouvě, která je často specifická pro každý *freeware*.

Autor si u *freeware* zpravidla ponechává autorská práva, například nedovoluje program upravovat nebo omezuje použití zdarma jen pro specifické účely (např. různé kombinace následujících omezení: jen pro nekomerční účely, jen pro osobní potřebu, jen na domácím osobním počítači, jen pro vzdělávání ve školách, jen v charitativních organizacích, jen na konkrétních typech zařízení, jen pro zobrazování souborů vytvořených konkrétním placeným softwarem apod.). V některých případech autor taky vyžaduje bezplatnou registraci nebo omezuje způsoby distribuce. Některý *freeware* je možné používat i ve firmách na pracovních počítačích, ale jen pokud nebude používán na přímé poskytování komerčních služeb. *Freeware software* se tak liší od *svobodného software* nebo *open source software*.

Jedná se o program, který je za určitých podmínek možné používat bez placení autorského honoráře a šířit. Na světě existuje mnoho katalogů, které seskupují tyto programy většinou společně s programy, které jsou k dispozici ke stažení na zkušební dobu. Tyto katalogy jsou dobrým zdrojem alternativního software k drahým placeným licencím.

Charakteristika freeware:

- Je třeba rozlišovat mezi *freeware* a *svobodným software* či *open-source*, nejedná se o totožné pojetí licence (i když je to tak laickou veřejností někdy vnímáno). *Freeware* je na rozdíl od *svobodného* a *open-source software* proprietární software.
- Licenční smlouva k *freeware* často omezuje použití jen pro nekomerční účely nebo jinak specifikované účely. *Svobodný software* a *open-source software* je možné používat bez omezení.
- K *freeware* se nedodávají zdrojové kódy a je zakázáno je vnitřně upravovat. U *freeware* autor dodává program již v přeložené podobě (jako *.exe*, *.com*, či jiný spustitelný soubor). Rovněž je u *freeware* typicky v licenci zakázáno zpětné získání zdrojových kódů ze spustitelného souboru, což mnohdy úplně znemožňuje jakoukoliv legální cestu k získání zdrojového kódu.
- Vývoj *freeware* programu je tedy (oproti *open-source*) plně a pouze v rukou autora.
- Nezveřejňování zdrojových kódů u *freeware* také ztěžuje jeho bezpečnostní revizi.
- Zatímco *freeware* je software zdarma, *svobodný* a *open-source software* lze dodávat a šířit volitelně i za peníze. (*Svobodný* a *open-source software* který je šířený za peníze je

zároveň možné dál šířit zdarma.) Některý freeware je možné šířit za poplatek pokrývající základní náklady na distribuci, ale poplatek se nesmí vyžadovat za samotný freeware.

2.8.5 Shareware

Shareware je označení pro software chráněný autorským právem, který je možné volně distribuovat (typicky na internetu nebo na CD nebo DVD, jež jsou přílohami časopisů). Uživatel má možnost software po určitou dobu zkusit, zda mu vyhovuje nebo ne. Pokud jej ale nadále používá, je povinen se řídit podle autorovy licence a zpravidla zaplatit cenu programu nebo se třeba jen registrovat.

Volně šířený shareware má obvykle zabudovaná omezení (časová – trial, funkční – crippleware, omezující uživatelský komfort – adware, nagware). Pak mluvíme o demoverzi. Heslo nebo softwarový klíč pro přístup k plně funkční verzi obdrží uživatel po zaplacení. Některé programy z kategorie shareware plnohodnotně fungují i po vypršení testovacího období.

3 DEFINICE AUTORSTVÍ

3.1 Autor díla

Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem díla souborného je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.

Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.

Totožnost autora, jehož dílo bylo podle projevu jeho vůle zveřejněno bez udání jména (**dílo anonymní**), popřípadě pod krycím jménem nebo pod uměleckou značkou (**dílo pseudonymní**), není dovoleno bez jeho souhlasu prozradit. Dokud se autor díla anonymního nebo díla pseudonymního veřejně neprohlásí, zastupuje autora při výkonu a ochraně práv autorských k dílu vlastním jménem a na jeho účet osoba, která dílo zveřejnila, není-li prokázán opak; veřejného prohlášení autora není třeba, je-li jeho pravé jméno obecně známo.

Pseudonym je krycí jméno nebo umělecká značka, pod kterou autor publikuje své autorské dílo, nebo pod kterým člověk z jiného důvodu vystupuje v rámci komunikace s ostatními lidmi. Bez souhlasu autora není možné totožnost autora prozradit. Právo na pseudonym je jedno ze základních osobních práv – autor má právo rozhodnout, zda a jakým způsobem má být autorství autora při zveřejnění uvedeno. Ten, kdo prozradí pravé jméno autora, dopouští se porušení zákona [38].

Alternativním synonymem je slovo **alias** nebo **vulgo** (ve smyslu: jinak zvaný). Obě slova je možno použít i v případě přezdívky. V angličtině se používá **alias** a akronym **aka** (též **a.k.a.**, ze slov *also known as* – *též známý jako*), který se někdy (chybně) promítne i do české mluvy. V oblasti informačních technologií může **alias** (podle kontextu) též znamenat alternativní pojmenování určitého objektu, například za účelem zkrácení jeho původního jména pro pohodlnější práci s ním.

3.2 Spoluautorství díla

Právo autorské k dílu, které vzniklo společnou tvůrčí činností dvou nebo více autorů do doby dokončení díla jako dílo jediné (dílo spoluautorů), přísluší všem spoluautorům společně a

nerozdílně. Na újmu vzniku díla spoluautorů není, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů do díla odlišit, pokud tyto nejsou způsobilé samostatného užití.

Spoluautorem není ten, kdo ke vzniku díla přispěl pouze poskytnutím pomoci nebo rady technické, administrativní nebo odborné povahy nebo poskytnutím dokumentačního nebo technického materiálu, anebo kdo pouze dal ke vzniku díla podnět.

Z právních úkonů týkajících se díla spoluautorů jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně. O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně. Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně. Není-li dohodnuto mezi spoluautory jinak, je podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k dílu spoluautorů úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků, a nelze-li tyto příspěvky rozeznat, jsou podíly na společných výnosech stejné.

4 DEFINICE POJMU AUTORSKÉ PRÁVO

Autorské právo (anglicky označováno jako **copyright**) je odvětví práva, které se zabývá právními vztahy uživatelů a tvůrců tzv. „autorských děl“ k příslušným dílům. Tvůrci mohou být například spisovatelé, hudebníci, filmaři, programátoři apod. Prostřednictvím autorského práva stát poskytuje autorům po jistou omezenou dobu určitá výlučná práva k jejich dílu. Autorské právo je součástí tzv. duševního vlastnictví [40].

Autorské právo nechrání samotné *myšlenky* či *ideje*, pouze konkrétní díla, konkrétní *vyjádření* takových myšlenek, tedy dílo v objektivně vnímatelné podobě. Autorským dílem je pouze jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, dílem není námět, zpráva, informace, metoda, teorie, vzorec, graf, tabulka fyzikálních konstant, výstup počítačového programu apod. samy o sobě. Vedle autorského práva v užším smyslu jsou chráněna také tzv. práva související s právem autorským, kam patří práva výkonného umělce k vlastnímu výkonu, práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, právo rozhlasového a televizního vysílatele a právo nakladatele. Obdobná je také ochrana databáze.

Autorské právo je v České republice upraveno autorským zákonem (zákon č. 121/2000 Sb. ve znění pozdějších novelizací), v mezinárodním právu je základem několik mezinárodních úmluv, hlavně tzv. *Bernská úmluva* o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 [21] a *Všeobecná úmluva o autorském právu* uzavřená v Ženevě v roce 1952. Pro podporu ochrany duševního vlastnictví vznikla v roce 1967 Světová organizace duševního vlastnictví (*World Intellectual Property Organization, WIPO*).

Fakt, že dané dílo je chráněným autorským dílem, se často signalizuje symbolem © následovaným rokem a jménem autora. Tento symbol má však v Česku (i ve většině jiných zemí) pouze ryze informativní význam – dílo je plně chráněno i tehdy, není-li to na něm nijak uvedeno.

4.1 Historie a koncepce autorského práva

Ve starověku autorské právo neexistovalo, autoři byli za svá díla odměňováni jen formou „čestných darů“ – honorářů – od mecenášů.

Historicky má autorské právo počátky v privilegiích udělovaných ve středověku panovníkem – ten mohl (čistě podle své vůle, aniž by na to měl kdokoli právní nárok) rozhodnout o vytvoření speciálního výlučného režimu pro danou osobu (častěji spíše vydavatele než přímo autora). V 17. století začal v Anglii vznikat systém (na základě precedenčního práva), kterým

se definovaly objektivní právní podmínky, za kterých k takové ochraně vznikl právní nárok. Tamtéž pak v roce 1709 vznikl vůbec první plnohodnotný autorský zákon nazývaný *Statute of Anne* („zákon královny Anny“). Podmínkou ochrany byla registrace díla (tento princip zákon měl kořeny ve starším systému, jehož původním účelem byla cenzura).

Autorské zákony vznikaly podle různých základních koncepcí, mezi základní patří:

- Přirozeněprávní – autorské dílo je jedinečným produktem tvůrce, který k němu má přirozené vlastnické právo, stejně jako má přirozené vlastnické právo k vlastní osobě.
- Monismus majetkových práv – výsledkem duševní práce je nehmotná věc, na kterou se ale aplikují běžné principy vlastnictví. Výsledkem je plná převoditelnost všech práv. Významným případem použití tohoto principu byly USA až do roku 1988; k získání ochrany musel autor své dílo zaregistrovat.
- Monismus osobnostních práv – autorské dílo je „výronem osobnosti“ autora, a jako takové je od osobnosti neoddělitelné, takže autorská práva jsou nepřevoditelná, je k nim možno maximálně udělit licenci. Takové pojetí bylo základem staršího českého autorského zákona, i v tom současném jsou jeho pozůstatky.
- Dualismus práv – moderní kompromisní řešení, které odděluje práva osobnostní a majetková, lišící se i režimem ochrany.

Mezi další teoretické koncepce autorského práva patří:

- Teorie mimořádných výkonů a společenské smlouvy – autor získává zvláštní odměnu za svůj mimořádný výkon, kterým přispěl k rozvoji společnosti.
- Teorie podnětů – prostřednictvím autorského práva motivuje společnost autory k tomu, aby tvořili díla, která společnosti prospívají. Tento prakticky nesporný ekonomický princip se objevuje již v základu autorského práva v ústavě USA, kde se dovoluje Senátu zavést (časově omezená) výhradní práva pro spisovatele a vynálezce za účelem „podporovat vědecký pokrok a užitečné znalosti a umění“.
- Teorie nepotřebnosti ochrany – podle některých teorií není autorskoprávní ochrana vůbec potřeba. Taková teorie se (částečně) projevovala mimo jiné v právu duševního vlastnictví socialistických států.

4.2 Obsah autorského práva

Podle dualistických principů (použitých i v autorském právu České republiky, potažmo celé Evropské unie) lze práva autora rozdělit do dvou základních skupin: **výlučná práva osobnostní** a **výlučná práva majetková**.

Osobnostní práva těsně souvisejí s osobností autora a jsou tedy nepřevoditelná a trvají do smrti autora, kdy zanikají. Po autorově smrti je však nadále chráněno autorství samo – nikdo si nesmí osobovat autorství cizího díla (vždy musí být uveden skutečný autor, je-li znám) a díla nesmí být užíváno způsobem snižujícím jeho hodnotu. Mezi osobnostní práva autora patří právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství či právo na nedotknutelnost díla (do díla smí být zasahováno jen se souhlasem autora).

Majetková práva poskytují autorovi výlučné právo na rozhodování o užívání jeho díla. Jiná osoba než autor smí dílo užít pouze na základě autorova oprávnění, případně ve výjimečných případech stanovených zákonem (viz *omezení autorských práv* níže). Do práva na užití díla patří:

- právo na rozmnožování díla,
- právo na rozšiřování díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na pronájem díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na půjčování díla či jeho rozmnoženiny,
- právo na vystavování díla či jeho rozmnoženiny,

- právo na sdělování díla veřejnosti (provozování živě či ze záznamu, přenos provozování díla, vysílání rozhlasem či televizí apod.);

kromě těchto práv do majetkových autorských práv patří také

- právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého,
- právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu (viz *užití pro osobní potřebu* níže).

Majetková autorská práva trvají ve většině států světa (včetně Evropské unie a USA) obecně po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti; *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl* [21] vyžaduje délku ochrany minimálně 50 let po smrti autora. V případě spoluautorství se doba ochrany vztahuje ke smrti posledního žijícího autora. U anonymních a pseudonymních děl, kde autor není všeobecně znám, se lhůta počítá od prvního oprávněného zveřejnění. Dílo, u kterého uplynula doba ochrany majetkových práv, se nazývá **volné dílo**; každý jej může volně užít (musí však být uveden autor a dílo nesmí být užito způsobem snižujícím jeho hodnotu).

Podle současného autorského zákona platného v České republice jsou i majetková práva nepřevoditelná (jsou však předmětem dědictví), lze k nim však udělovat licence, pomocí kterých lze dosáhnout účinku podobného převodu [2].

4.3 Vznik, trvání a vymáhání autorských práv

Podle principů zakotvených v *Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl* vzniká autorské právo k dílu automaticky, okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Autorské právo není vázáno na konkrétní předmět, jímž je dílo vyjádřeno – jeho zničením autorská práva nezanikají, nabytím vlastnických práv k tomuto předmětu se nenabývají autorská práva k dílu, dokonce ani právo dílo užít.

Autorské právo k dílu získává automaticky jeho autor, fyzická osoba, která dílo vytvořila (v případě spoluautorství všichni autoři společně a nerozdílně). Částečnou výjimkou jsou tzv. **zaměstnanecká díla**, tzn. díla, která autor vytvořil v rámci plnění svých povinností k zaměstnavateli. U takových děl (není-li dohodnuto jinak) majetková práva vykonává svým jménem a na svůj účet zaměstnavatel. Obdobně se zachází s tzv. **kolektivními díly**, tzn. díly tvořenými více autory na podnět a pod vedením fyzické či právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití.

Jak už bylo uvedeno, osobnostní autorská práva trvají po dobu života autora, majetková práva po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Autor může svá práva vynutit občanskoprávní žalobou, kterou se může domáhat určení svého autorství, zákazu ohrožení svých práv (zákazu neoprávněné výroby, obchodování, dovozu či vývozu, sdělování veřejnosti apod.), odstranění následků zásahu do práva i poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (omluvou či v penězích); autor také může vyžadovat náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Ten, kdo porušuje autorské právo, se však podle českého práva také dopouští trestného činu podle trestního zákoníku („porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi“), který může být v trestněprávním procesu potrestán peněžitým trestem, propadnutím věci, ale také odnětím svobody až na dva roky (až pět let, pokud pachatel získal značný prospěch či dopustil-li se činu ve značném rozsahu; případně až osm let, pokud pachatel získal prospěch velkého rozsahu či dopustil-li se činu ve velkém rozsahu).

4.4 Omezení autorských práv

Autorské právo se vztahuje pouze na konkrétní podobu díla – na dílo vyjádřené v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (včetně podoby elektronické). Autorským právem není chráněna idea či námět díla sám o sobě. Pokud například kniha (dílo chráněné autorským právem) popisuje nějakou novou techniku úpravy dřeva, autorské právo k obsahu knihy nijak nebrání využívání této techniky čtenářem, ani popisování této techniky dalším osobám; autorské právo chrání pouze to konkrétní vyjádření, které je v dané knize. Samotnou techniku lze chránit prostřednictvím patentového práva, jedná se však o zcela odlišnou oblast duševního vlastnictví, která s autorským právem přímo nesouvisí.

Samotné informace autorským právem chráněny nejsou; může však být chráněn způsob, kterým jsou uvedeny a uspořádány, vykazuje-li znaky autorského díla (hlavně tvůrčí přínos; např. abecední řazení jistě není výsledkem tvůrčí činnosti). Taková ochrana se však opět vztahuje výhradně na tento konkrétní způsob uspořádání, nikoli na informace samotné. Soubory dat (databáze) jsou ovšem v autorském zákoně chráněny zvláštními právy – pokud při jejím sestavování dodal pořizovatel kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu, má výhradní právo na vytěžování a zužitkování databáze jako celku či její podstatné části, které trvá 15 let od jejího pořízení či zveřejnění. Toto výhradní právo však neomezuje běžné a přiměřené používání takové databáze jejími oprávněnými uživateli.

4.5 Výjimky z autorskoprávní ochrany díla ve veřejném zájmu

Z autorskoprávní ochrany jsou vyňata některá díla, protože jejich ochrana by byla v rozporu s veřejným zájmem. Podle českého autorského zákona je v současnosti takto dovoleno volně užívat:

- **úřední díla** (texty zákonů a dalších právních předpisů, veřejných listin, rozhodnutí, státní symboly apod.) a
- **výtvary tradiční lidové kultury**, není-li pravé jméno autora obecně známo (ani jako pseudonym); takové dílo lze užít jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

4.6 Bezúplatné zákonné licence

Autorské právo výslovně dovoluje některé specifické způsoby využívání díla. Nejdůležitějším povoleným způsobem je **cítace** – do autorského práva nezasahuje ten, kdo v odůvodněné míře (drobná díla je možno uvést celá) cituje ve svém díle výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů, za předpokladu, že uvede jméno autora (je-li známo), název díla a pramen. Obdobně lze zveřejněná díla užít k vědeckým či vzdělávacím důvodům v přednášce.

Autorské právo také umožňuje komukoli zaznamenat či vyjádřit malbou, grafikou, fotografií či filmem autorské dílo umístěné na veřejném prostranství (ulici, náměstí, parku apod.). Takto vzniklá vyobrazení je možno rozmnožovat a šířit i bez svolení autora původního díla. Toto ustanovení českého práva nemá protějšek ve všech zemích, např. ve Francii, kde je návrh nočního osvětlení Eiffelovy věže chráněn autorským právem a je proto zakázáno bez dovolení šířit noční fotografie Eiffelovky.

Zákon také obsahuje ustanovení o tzv. **úřední a zpravodajské licenci**, kdy se libovolné dílo smí v odůvodněné míře používat pro úřední účely, resp. aktuální zpravodajství. Autorské dílo se také smí volně používat pro nevýdělečné účely v rámci občanských a náboženských obřadů či v rámci školního představení. Obdobné výjimky mají knihovny, archivy apod.

Všechny výjimky z autorskoprávní ochrany podléhají podle Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl tzv. **trojstupňovému testu**. Jakoukoli výjimku či omezení autorského práva lze podle tohoto testu aplikovat jen ve **zvláštních případech** (nesmí se jednat o běžný

základní stav), nesmějí být v rozporu s běžným způsobem užití díla a nesmějí jí být nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

4.7 Užití autorského díla pro osobní potřebu

Za volné užití se dle § 30 autorského zákona považuje užití rozmnoženiny díla pro osobní potřebu fyzické osoby, tedy v rámci jejího osobního soukromí, za které se považuje rodina či osoby blízké [4]. Ze zákona však dále vyplývá, že se musí jednat o dílo zveřejněné, nesmí být dotčeny technické prostředky ochrany práv tedy např. prolomena ochrana proti kopírování. Kopii si musí zhotovit ten, jehož osobní potřebě má sloužit a účel užití musí být skutečně jen pro osobní potřebu zhotovitele. Jakékoliv další užití rozmnoženiny pořízené původně v rámci institutu volného užití, např. veřejná projekce, pronájem, půjčování, ale i darování takové rozmnoženiny by již bylo protiprávní. Zákon zároveň výslovně stanoví, že volné užití se nevztahuje na počítačový program, elektronickou databázi, architektonickou stavbu a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho promítání v kině. Zároveň je však vždy třeba na konkrétní případ volného užití aplikovat ustanovení **tzv. třístupňového testu** podle autorského zákona, který stanoví, že:

- výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v zákoně;
- pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla;
- a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Podmínky volného užití:

- jedná se o zveřejněné dílo;
- nejsou dotčeny technické prostředky ochrany práv;
- kopii si zhotovuje ten, jehož vlastní osobní potřebě má sloužit;
- účel a užití výhradně k osobní potřebě.

Autorský zákon používá termínu **užití díla**, ze kterého ovšem výslovně vyjímá užití pro osobní potřebu [18, 19, 20]. Jakékoli dílo kromě počítačového programu či elektronické databáze proto kdokoli smí pro svou osobní potřebu konzumovat, zhotovit záznam, rozmnoženinu či napodobeninu (netýká se rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou). Takto vzniklé rozmnoženiny nesmí být využity k jinému účelu (např. je nelze dále šířit).

Aby taková užití pro osobní potřebu nebyla na újmu autorů, poskytuje autorský zákon [18, 19, 20] autorům paušální platby v souvislosti s takovým užitím. Každý výrobce či dovozce strojů a přístrojů pro rozmnožování tiskovin, zvukových či filmových nahrávek, výrobce či dovozce nenahraných nosičů zvukových a filmových záznamů apod. je povinen platit paušální poplatky tzv. kolektivnímu správci, tzn. organizaci, která takto vybrané prostředky spravuje a rozděluje autorům. V praxi je proto součástí ceny každého prázdného CD média, videorekordéru či kopírky drobná platba (ve výši několika procent ceny) kolektivnímu správci práv. V České republice jsou kolektivními správci v současnosti DILIA, Ochranný svaz autorský, Intergram, OOA-S, GESTOR a Ochranná asociace zvukařů.

Právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu stanovuje v České republice autorský zákon č. 121/2000 Sb. [18, 19, 20]. Zákon stanovuje pouze výši poplatků za přístroje k zhotovování rozmnoženin. Ty jsou stanoveny procenty z prodejní ceny. Výši odměny za tiskárny a nenahrané nosiče záznamu na základě zákona stanovuje vyhláška Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb., která byla později novelizována vyhláškou č. 408/2008 Sb. platnou od 1. ledna 2009. Vyhláška stanovuje paušální poplatky za tiskárny dle rychlosti a technologie tisku a paušální poplatky za záznamová a paměťová média (včetně pevných disků)

dle kapacity. Poplatky jsou povinné bez ohledu na to, jestli jsou nosiče či přístroje použity k vytvoření kopií cizích nebo vlastních děl.

Na Slovensku je výše poplatku určena přímo zákonem č. 618/2003 Z. z. Poplatky jsou určeny procenty z ceny. Na rozdíl od České republiky jsou zpoplatněny celé počítače. Nejsou zpoplatněny samostatně prodávané pevné disky a tiskárny.

V Polsku určuje výši poplatku *Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003* na základě zákona. Všechny poplatky jsou určeny procenty z prodejní ceny. Na rozdíl od České republiky je zpoplatněn i xerografický papír a scannery. Zpoplatněny nejsou tiskárny.

4.8 Ochranná organizace autorská

Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl (OOA-S) je občanské sdružení autorů výtvarných děl a dědiců, která zastupuje sebe a další umělce a dědice při hromadné správě práv, která si většinou nemohou spravovat sami. Je držitelem výhradního oprávnění Ministerstva kultury ČR k výkonu kolektivní správy autorských práv pro autory oboru výtvarného a oboru architektonického (oprávnění ze dne 9. 7. 1997, č.j. 5534/97 a 5. 8. 2009, č.j. 2797/2009 v právní moci od 13. 8. 2009). Kolektivní správa spočívá v nepřímém zastoupení nositelů práv, takže za ně svým jménem v jejich prospěch sjednává s uživateli děl hromadné smlouvy o užití díla, vybírá za toto užití odměny a odpovídá za jejich spravedlivé rozdělení zastupovaným subjektům [49, 50].

OOA-S je členem mezinárodní organizace IFRRO a EVA. Členem OOA-S se může stát každý autor výtvarných děl či jeho dědicové, a to na základě smlouvy o zastupování, členství v OOA-S je bezplatné.

4.9 Ochranný svaz autorský

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o. s. (dále jen OSA) je občanské sdružení, které získalo od Ministerstva kultury České republiky statut tzv. *kolektivního správce* s oprávněním vybírat poplatky za veřejné hudební produkce. Vede rejstřík zastupovaných autorů, kterým má část těchto poplatků zprostředkovávat jako plnění autorských práv – tzv. autorské odměny. Podle platných zákonů vybírá poplatky i za díla, jejichž autory nezastupuje. Těmto autorům, pokud se sami nepřihlásí a neuvedou přesně a podrobně označení všech dotčených produkcí, však autorské odměny nevyplácí. Platný autorský zákon [18, 19, 20] v případě zastupování ze zákona kolektivním správcem přímé vyrovnání s autorem (bez prostřednictví *kolektivního správce*) nepřipouští. OSA má oprávnění vybírat autorské odměny za nezastupované autory pouze v případech daných autorským zákonem. K 31. 12. 2010 OSA zastupuje 6834 nositelů autorských práv (z toho 4153 autorů, 2598 dědiců a 83 nakladatelů) a má 565 členů (302 skladatelů populární hudby, 96 skladatelů vážné hudby, 100 textařů, 20 nakladatelů a 47 dědiců).

OSA v současné podobě vznikl v roce 1996, práva *kolektivního správce* získal v roce 2001. Předcházely jej organizace s podobným nebo stejně znějícím názvem. Od konce 80. let je však provázela pověst organizace, která hudbě více škodí, než prospívá.

Za alarmující je považována praxe, při které hudebníci, kteří nejsou u OSA nijak registrovaní, musí odvádět poplatky, hrají-li svou hudbu na svých koncertech či zpívají lidové písně. OSA také na svých oficiálních stránkách uvádí sporné údaje, např. rok vzniku 1919. Ve svých stanovách v článku 2.4 OSA tvrdí, že navazuje na činnost Ochranného svazu autorského pro práva k dílům hudebním založeného v roce 1919, a zmiňuje i z toho vyplývající členství v mezinárodních organizacích. Při transformaci z někdejšího statusu „jiné socialistické organizace“ na občanské sdružení zaregistrované 22. ledna 1996 však došlo k právním pochybením bránícím skutečnému nástupnictví, tedy právní kontinuitě. Někteří autoři a

provozovatelé považují činnost OSA za neetickou. Domnívají se, že jeho činnost je založena na presumpci viny. Finanční toky v OSA považují za neprůhledné a způsob vybírání poplatků za nemorální. Petici antiOSA podepsalo několik tisíc lidí.

OSA je jedním ze dvou subjektů, kteří jsou pověřeni ministerstvem kultury České republiky k přímému výběru tzv. **náhradních odměn**. Druhým subjektem je INTERGRAM. Náhradní odměny jsou děleny mezi OSA a INTERGRAM dle zákona v poměru 50:50. OSA dále zasílá část vybraných náhradních odměn dalším kolektivním správcům DILIA a OOA-S. OSA získává z nenahraných nosičů tzv. neadresné příjmy, které jsou přerozdělovány pouze členům, nikoli všem zastupovaným autorům.

Každý autor se může nechat za jednorázový poplatek 500,-- Kč zastupovat OSA. Ta za něj bude potom vybírat autorské odměny, budou-li někde užita jeho díla, a bude mu je rozúčtovávat. Zastupovaný autor se může stát členem OSA, pokud dosáhne 4 poslední za sebou následující roky vždy nejméně 60.000,-- Kč, nebo v období posledních pěti let souhrnně 750.000,-- Kč.

4.10 Odbor autorského práva Ministerstva kultury ČR

Odbor autorského práva Ministerstva kultury ČR vyhodnocuje úroveň ochrany práva autorského a práv s ním souvisejících a navrhuje vhodné legislativní úpravy a jiná opatření k ochraně těchto práv podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána [5].

Je gestorem odborné účasti České republiky ve Světové organizaci duševního vlastnictví (WIPO/OMPI) a v úmluvách a smlouvách spravovaných touto organizací, dále v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), uzavřené v rámci dohod o Světové obchodní organizaci (WTO), jakož i v dalších mezinárodních smlouvách.

Je kontaktním místem ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících v rámci informačního systému ochrany duševního vlastnictví vytvářeného podle usnesení vlády č. 330 ze dne 14. dubna 1999, kterým vláda schválila Koncepti boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví.

Uděljuje oprávnění k výkonu kolektivní správy práv podle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) [18, 19, 20]. V rozsahu vymezeném tímto zákonem dohlíží na činnost kolektivních správců práv a spolupracuje s nimi při ochraně práv českých i cizích autorů a ostatních nositelů práv.

Vede **seznam zprostředkovatelů kolektivních a hromadných smluv** uzavíraných mezi uživateli předmětů ochrany podle autorského zákona a kolektivními správci práv.

4.11 Vyčerpání práva na rozšiřování autorského díla

Autorské právo *neomezuje* kohokoli v prodeji oprávněně nabytých kopií autorského díla. Je proto zcela v souladu se zákonem, pokud např. zákonný vlastník knihy či CD, jejichž obsah je chráněn autorským právem, takovou knihu či CD prodá.

V autorském zákoně je tento princip definován tím, že autorovo právo na rozšiřování originálu či konkrétní rozmnoženiny (v daném státě, resp. v EU) je **vyčerpáno** prvním prodejem či jiným převodem vlastnického práva, kterým je dílo oprávněně rozšířeno. Toto vyčerpání se však netýká práv na pronájem a půjčování.

4.12 Patříčné využití autorského díla bez svolení autora (fair use)

V některých zemích (hlavně USA, částečně také Velká Británie) je ochrana autorských děl oslabena tím, že některé způsoby jejich využití bez svolení autora jsou označeny jako „rozumné, patříčné“. Sem patří využití za účelem kritiky, parodie, komentáře, výuky, výzkumu apod. V České republice podobné ustanovení neexistuje.

Fair use (anglicky; v češtině přibližně *rozumné, čestné, spravedlivé* či *patříčné užívání*) je ustanovení americké legislativy autorského práva, které dovoluje i bez souhlasu držitele autorských práv některá využití chráněného díla, pokud splňují jisté specifické podmínky. Mimo Spojené státy existuje podobné ustanovení např. ve Velké Británii, kde se označuje termínem *fair dealing*.

Podle ustanovení fair use je povoleno využití chráněného díla za účelem kritiky, komentáře, parodie, novinářského zpravodajství, výuky, výzkumu apod. Aby se užití kvalifikovalo jako fair use, je třeba zvážit některá hlediska:

1. účel a povahu užití, včetně zvážení, zda použití má ziskovou povahu, či jde o neziskové vzdělávací účely,
2. druh chráněného díla,
3. množství a míru použité části díla v poměru k dílu jako celku a
4. vliv užití na potenciální trh nebo hodnotu chráněného díla.

V mezinárodním pojetí autorského práva definovaném v Bernské úmluvě (článek 9, odstavec 2) je jednotlivým státům umožněno omezit výhradní práva autora za podmínky, že je takto autor omezen jen ve zvláštních případech, tato omezení nenarušují normální využívání díla a nezpůsobují autorovým oprávněným zájmům neospravedlnitelnou újmu (tzv. trojstupňový test). **Bernská úmluva** také výslovně v článku 10 dovoluje citace zveřejněných děl a využívání autorských děl pro vzdělávací účely, pokud je v souladu s *poctivými zvyklostmi* (v angličtině *fair practice*) [21].

Český autorský zákon [18, 19, 20] tato pravidla implementuje ve čtvrtém dílu první hlavy zákona (*Omezení práva autorského*), v jehož § 29 je popsán trojstupňový test a v dalších částech (§§ 30–39) jsou popsána odpovídající omezení autorova výhradního práva. Spadají sem tzv. volná užití (umožňující užití některých děl pro osobní potřebu) a tzv. bezúplatné zákonné licence (umožňující citace, zobrazování děl umístěných na veřejném prostranství, vyobrazení děl v katalogu výstavy apod., úřední a zpravodajské využití díla, využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů a školních představení, rozmnožování děl v knihovnách a archivech atd.). Tato část zákona má zhruba stejný účel (a podobný obsah) jako americké *fair use*, ale její konstrukce je značně odlišná.

4.13 Copyrightová výhrada

V některých státech (hlavně v USA) bylo dříve nutné dílo registrovat, pokud mělo požívat ochrany autorským právem. Všeobecná úmluva o autorském právu z roku 1952 umožnila, aby byla v těchto státech díla z jiných zemí (kde registrace nebyla podmínkou ochrany) chráněna i bez registrace, pokud byla označena tzv. **copyrightovou výhradou**. Takové označení obvykle sestávalo ze značky písmene c v kroužku – ©, případně slova *copyright*, následované rokem vzniku a označením držitele autorských práv.

Ve většině zbytku světa a od roku 1989 i v USA však takové označení není vyžadováno – dílo je chráněno automaticky, aniž by to na něm muselo být výslovně uvedeno a aniž by se autor musel jakkoli registrovat. (Označení je z právního hlediska vyžadováno pouze pro díla, která vznikla před přijetím Bernské úmluvy příslušnou zemí, to je ale evidentně okrajový případ.)

Označení © se přesto často objevuje, má však spíše informační hodnotu; jeho právní význam je minimální, dá se pouze předpokládat, že by v případném soudním procesu mohlo označení zdůraznit fakt, že viník o tom, že se jedná o chráněné dílo, musel vědět, neboť je to na díle explicitně uvedeno.

Obr. 4.1 Symbol copyrightové výhrady ©.

Poblíž tohoto označení se také často objevuje výraz „všechna práva vyhrazena“ – ten má svůj původ v úmluvě z Buenos Aires, která již byla překonána novějšími mezinárodními smlouvami, podle kterých autorskoprávní ochrana vzniká automaticky a toto upozornění opět není vyžadováno. I zde se tedy jedná o čistě informativní poznámku.

4.14 Fonogramová výhrada

Obdobou symbolu © je symbol ®, který označuje tzv. **fonogramovou výhradu** podle Římské úmluvy. Takto se na zvukových nosičích uvádějí informace o nositelích práv k fonogramu a právu výkonného umělce k jeho výkonu.

Obr. 4.2 Symbol fonogramové výhrady ®.

4.15 Doba ochrany autorských práv

Majetková práva trvají:

1. **Obecně po dobu života autora a 70 let po jeho smrti.**
2. U díla spoluautorů se doba trvání počítá od smrti posledního žijícího autora.
3. **U děl anonymních a pseudonymních, případně u díla kolektivního**, kde nejsou autoři označeni, trvají práva 70 let od oprávněného zveřejnění. Pokud je však pravé jméno autora známo (resp. u díla kolektivního jsou autoři označeni), postupuje se podle bodů 1 a 2.
4. **Doba trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu** se počítají od smrti poslední žijící osoby z následujících: režisér, scenárista, autor dialogů, skladatel původní hudby.
5. **U díla zveřejňovaného ve svazcích či dílech** se okamžik zveřejnění uvažuje pro každý díl nezávisle.
6. Pokud někdo zveřejní dosud nezveřejněné dílo, ke kterému doba ochrany vypršela, získává majetková práva ve stejném rozsahu, v jakém by je získal autor, avšak v trvání 25 let od zveřejnění.

Doba se vždy počítá od prvního dne roku následujícího po roce, ve kterém došlo k rozhodné události.

4.16 Diskuse k současné úpravě ochrany autorských práv

Současná úprava autorských práv je celosvětově kritizována z hlediska koncepce. Jedna skupina kritiků odmítá autorské právo jako uměle vytvořený monopol, který narušuje tržní prostředí. Jiní zastávají koncepci autorského práva jako účelového nástroje na podporu nové tvorby. Tato skupina kritizuje především příliš dlouhou dobu platnosti majetkových práv v poměru k průměrné komerční životnosti díla (argumentují, že většina tvorby bude zapomenuta dřív, než vyprší její ochrana) a omezení práva vytvářet a šířit odvozená díla. Kritici se neshodují na tom, zda je třeba autorský zákon [18, 19, 20] pouze od základu reformovat, nebo bez náhrady zrušit.

Dále je předmětem kritiky možná změna významu autorskoprávní legislativy způsobená vývojem technologií. Kritici argumentují, že formulace Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl udělující autorům výhradní právo vytvářet rozmnoženiny díla pochází z doby, kdy nástroje na hromadnou tvorbu kopií byly doménou výhradně vydavatelů. Autorská práva tedy podle nich existují výhradně na ochranu autora před vydavatelem a vůbec se nemají týkat nekomerčního užití děl [22].

V České republice je předmětem kritiky i postavení kolektivních správců, zejména jejich zákonné právo vybírat poplatky a udělovat licence k některým druhům užití i jménem autorů, které příslušný kolektivní správce nezastupuje. Kritizováno je také ustanovení autorského zákona, podle kterého může oprávnění k výkonu kolektivní správy pro každou skupinu kolektivně spravovaných práv získat pouze jedna organizace.

5 JINÉ FORMY DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Autorské právo není jedinou formou tzv. duševního vlastnictví. Základní rozdíly mezi autorským právem a ostatními formami jsou v subjektu ochrany: **autorské právo** chrání tvůrčí či umělecké ztvárnění ideje, **patentové právo** chrání ideu, která zakládá vynález, **užitný či průmyslový vzor** chrání technické řešení, resp. vzhled výrobku a **ochranné známky** chrání označení používané ve vztahu k výrobku či službě [7].

Ačkoli různé formy duševního vlastnictví jsou na sobě nezávislé, často je jeden objekt chráněn na základě více forem současně. Například u Spejbla a Hurvínka jsou vzhled a jména loutek chráněny ochrannými známkami, zatímco loutky samy jsou stejně jako konkrétní divadelní představení chráněny autorskými právy.

Jedním z podstatných rozdílů také je, že autorské právo má striktně omezenou časovou platnost, zatímco ochranná známka může platit neomezeně dlouho, pokud je neustále využívána a jsou pravidelně placeny poplatky příslušným úřadům.

5.1 Vynález

Vynález je výrobek nebo technický postup, který představuje poprvé prakticky realizovanou novou myšlenku, která buď zlepšuje současný stav, nebo poskytuje úplně nové možnosti [10]. Za určitých podmínek může být na vynález udělen patent.

Vynálezem nemůže být objev, vědecká teorie, matematická metoda, vzorec, vnější úprava výrobku, plán, počítačový program, nebo uvedení informace.

5.1.1 Patent

Patent je zákonná ochrana vynálezů zaručující vlastníkovvi patentu výhradní právo k průmyslovému využití vynálezu.

V České republice udělování patentů upravuje zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech. Podle něj se patenty udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné.

Vynález se považuje za nový, jestliže není součástí stavu techniky. Stavem techniky je všechno, co bylo zveřejněno přede dnem přihlášení patentu, ať již v České republice nebo v zahraničí.

Za vynálezy se naopak nepovažují zejména:

- objevy, vědecké teorie a matematické metody,
- pouhé vnější úpravy výrobků,
- plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti,
- programy počítačů,
- pouhé uvedení informace.

Majitel patentu má výlučné právo vynález využívat (tj. výrobek vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit postup), dále poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám (např. licenční smlouvou) a má právo převést patent na jinou osobu.

Proto, aby patent zůstal v platnosti, je nutno platit tzv. udržovací poplatky, a to v každém státu zvlášť [11]. **Maximální možná délka patentové ochrany je 20 roků.**

5.1.2 Užitný vzor

Patentová ochrana nemusí být vždy jedinou vhodnou formou ochrany jedinečných technických řešení. Pro předměty s nižší vynálezeckou úrovní, popř. menšího ekonomického významu, je možné zvolit si pro svůj vynález jednodušší, rychlejší a méně nákladnou ochranu **tzv. užitným vzorem** [12].

Užitným vzorem jsou nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec pouhé odborné dovednosti. Podmínky ochrany užitého vzoru se od ochrany patentem liší jen požadavkem na úroveň řešení. Z možnosti ochrany užitným vzorem jsou však vyloučeny všechny způsoby výroby nebo pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály. Pokud jde o právo na ochranu užitným vzorem a náležitosti přihlášky užitého vzoru, platí obdobné zásady jako v případě patentové přihlášky. Základní rozdíl však spočívá v řízení o přihláškách užitných vzorů. Řízení je zde založeno na tzv. registračním principu, kdy Úřad zkoumá jen splnění základních podmínek pro ochranu a zapíše užitný vzor do rejstříku, aniž by zkoumal, zda předmět přihlášky je z hlediska novosti a tvůrčí úrovně způsobilý k ochraně.

Na rozdíl od patentové ochrany k zápisu užitého vzoru může dojít velmi rychle, zpravidla za tři až čtyři měsíce po podání přihlášky [11]. Za určitých podmínek je možné dokonce z původní přihlášky vynálezu odbočit na přihlášku užitého vzoru při zachování původní priority. Doba ochrany užitého vzoru však trvá jen čtyři roky, ale na žádost jeho majitele může být prodloužena dvakrát o tři roky. Maximální doba platnosti užitého vzoru je tedy 10 let.

Ve srovnání s patentem se tato ochrana nehodí v těch případech, kdy k využití chráněného předmětu dojde až v delším časovém odstupu. Naopak je ideální pro předměty s kratší životností, protože účinky zápisu užitého vzoru jsou stejné jako účinky patentu. Avšak tím, že užitný vzor se zapisuje do rejstříku bez průzkumu novosti a úrovně řešení, je také jeho monopol oproti patentu křehký a postavení jeho majitele méně jisté. Poplatky za užitný vzor jsou ale řádově mnohem nižší.

5.2 Průmyslový vzor

Průmyslový vzor je způsob právní ochrany designu výrobku. Podle vymezení zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, se jedná o vzhled výrobku nebo jeho části, zejména se jedná o linie, obrysy, barvy, tvar, strukturu, materiál nebo zdobení výrobku [13].

Žádost o průmyslový vzor lze podat na celkový vzhled výrobku nebo na jeho části přičemž **průmyslový vzor nechrání technické řešení ani použité materiály**. Průmyslový vzor lze podle uvedeného zákona chránit pouze v případě, že se jedná o nový vzor a má tzv. individuální povahu. Za nový vzor je považován takový, který nebyl více než 12 měsíců před dnem podání přihlášky nebo před dnem vzniku práva přednosti, zpřístupněn veřejnosti. Individuální povaha je podle zákona zajištěna v případě, kdy celkový dojem, který vyvolává u uživatele, se liší od celkového dojmu, který u něj vyvolává průmyslový vzor zpřístupněný přede dnem podání přihlášky. O zápis průmyslového vzoru do rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví se žádá přihláškou průmyslového vzoru podanou písemnou nebo elektronickou formou.

Právní ochrana zajišťuje vlastníkově výlučné právo užívat průmyslový vzor. Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let ode dne podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až **na celkovou dobu 25 let**.

5.3 Ochranná známka

Ochranná známka je označení, pomocí kterého firmy identifikují samy sebe, své výrobky a služby. Tím se pro zákazníky odlišují od ostatních firem, které na trh přinášejí stejné nebo podobné výrobky a služby. Může mít obrovskou cenu.

Ochrannou známku tvoří označení schopné grafického znázornění, tvoří ji například slovo, fráze, logo, kterým se označuje vyrobené zboží, barvy, tvar výrobku či obalu, nebo kombinace předchozích způsobů [8].

Obr. 5.1 Tradiční symbol registrované ochranné známky, Registered Trade Mark.

Hlavní funkcí ochranné známky je identifikovat výrobce nebo poskytovatele služby a jednoznačně jej odlišit od ostatních výrobců a poskytovatelů stejných nebo podobných výrobků a služeb [14]. Zákazník se tak může lépe orientovat, pokud vyhledává zboží nebo službu určitých parametrů nebo určité kvality.

Registrovaná ochranná známka musí být zapsaná **v rejstříku ochranných známek**, který vede Úřad průmyslového vlastnictví [9]. Před zápisem nové ochranné známky tento úřad zkoumá, zda má ochranná známka všechny předepsané náležitosti a vlastnosti, zda není shodná nebo zaměnitelná s jinou ochrannou známkou.

Příklady ochranných známek:

- a) nejčastější forma ochranné známky je **slovní**, např.: Apple, Škoda, Budweiser.

- b) druhou nejčastější formou ochranné známky je **logo**. Logo je obrázek, který se časem stává symbolem spojeným se zbožím nebo službou, např.: McDonalds – dvojitý oblouk, Apple – nakousnuté jablko, Škoda – okřídlený šíp.
- c) **kombinace písma a grafiky**, např.: IBM, Sun, Digital, Java.
- d) **tvar výrobku nebo obalu**, např.: láhev Coca-Cola.

5.3.1 Obchodní značka

Obchodní značka je typ duševního vlastnictví ke jménu, slovu, frázi, logu, symbolu, obrázku nebo kombinaci těchto prvků. Je též škála nekonvenčních obchodních značek, sestávajících se z prvků, které do těchto kategorií nezapadají.

Vlastník registrované obchodní značky může v případě jejího porušení započít právní úkony, směřující k zabránění neautorizovaného použití této značky. Nicméně, registrace značky se nevyžaduje. Vlastník neregistrované obchodní značky též může založit podnět k žalobě, ale neregistrovaná obchodní značka může být chránitelná pouze uvnitř geografické oblasti, ve které byla používána nebo v oblastech, do kterých lze předpokládat, že bude expandovat.

Obchodní značky jsou označovány následující symboly:

- TM – trademark, neregistrovaná obchodní značka, tj., značka používaná k propagaci nebo pro značkové zboží
- SM – neregistrovaná značka služby, tj. značka používaná k propagaci nebo pro značkové služby
- ® – registrovaná obchodní značka, tedy ochranná známka.

6 ČSN

ČSN je chráněné označení českých technických norem. ČSN bylo rovněž oficiální označení **československých státních norem** (od roku 1964), od roku 1991 **československých norem** (československých technických norem). Tvorbu a vydávání ČSN v současné době zajišťuje Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví.

Zkratka ČSN původně znamenala **Československá státní norma**, později **Československá norma**, kromě ní existovaly ještě centrálně vydávané oborové normy (zkratka **ON**), číslované shodným systémem (původně *úsekové normy*), a *podnikové normy* (**PN**). Po osamostatnění České republiky bylo označení ČSN zachováno a zákon č. 22/1997 Sb. závazný výklad zkratky neobsahuje. Neoficiálně se její význam vykládá slovy **Česká soustava norem**. Zákonem chráněné výlučné slovní označení je **česká technická norma**.

Za písmennou značkou normy (ČSN) se uvádí šestimístné třídící číslo, v němž první dvojčíslí se odděluje mezerou a značí třídu norem (00-99 udává širší hospodářský obor). Třetí a čtvrtá číslice označuje skupinu a podskupinu norem a poslední dvojčíslí představuje pořadové číslo normy.

Převzaté (harmonizované) Evropské normy se označují původním označením, před něž je přidána zkratka ČSN. Norma tak může být označena například ČSN EN 12899-1, ČSN EN ISO 9001, ČSN IEC 61713, ČSN ETS 300 976 apod. Normě bývá zároveň přiřazen třídící znak ve formě tradičního šesticiferného označení podle třídy ČSN.

Podle Evropských norem se zavádí i praxe označovat za dvojtečkou normu rokem vydání, například ČSN EN ISO 9000:2001.

6.1 Historie tvorby ČSN

6.1.1 Českomoravské technické normy

28. prosince 1928 byla založena **Československá normalizační společnost** (se zkratkou ČSN). Jejími členy byly velké průmyslové podniky.

Vládní nařízení č. 311/1940 Sb. o závaznosti českomoravských, případně česko-slovenských technických norem při dodávkách a pracích pro veřejné úřady, ústavy, podniky a fondy, ukládalo zadavatelům dodávek a prací pro veřejné subjekty nebo s jejich podporou, aby dodavatelům a objednatelům ukládali podmínku, že práce musí odpovídat českomoravským technickým normám. Výtisky norem dodával **Normalizační úřad** bezplatně.

Vládní nařízení č. 439/1941 Sb., o závaznosti českomoravských norem požárnětechnických.

Vládní nařízení č. 201/1942 Sb., o závaznosti technických norem, obchodních a dodacích podmínek a předpisů o jakosti a označování, umožňovalo ministerstvu obchodu a práce, aby vyhláškou v Úředním listu stanovilo obecnou závaznost technických norem, podmínek nebo jiných předpisů.

6.1.2 Československé technické normy

Zákon č. 84/1948 Sb., o závaznosti hospodářských a technických norem, umožňoval ústředním orgánům státní správy, aby v Úředním listu a slovenském Úředním věstníku, vyhláškou stanovily závaznost hospodářských nebo technických norem, které vydala Československá společnost normalizační nebo Elektrotechnický svaz československý.

Vládní nařízení č. 45/1951 Sb., o technické normalisaci, zavádělo **státní, úsekové a podnikové normy**. Pokud norma nebyla označena jako směrná, byla závazná. Vydávání norem řídil Úřad pro normalisaci, vydání normy bylo oznamováno v Úředním listu. Nově zavedená zkratka ČSN měla jednoznačně stanovený význam *Československá státní norma*. Úkolem Úřadu pro normalisaci bylo mimo jiné propracovávat metody přechodu na sovětské státní normy [17].

Zákon č. 35/1957 Sb., o technické normalisaci doplnilo vládní nařízení č. 46/1957 Sb., o technické normalisaci, Směrnice č. 79/1958 Ú. l., o vykládání návrhů státních norem a podávání připomínek k těmto návrhům, a vyhláška č. 156/1960 Sb., kterou se vyhláší nový druh technických norem (**oborové normy**). Technickými normami byly nejen státní, úsekové a podnikové normy, ale i sjednané technické podmínky a další druhy norem, které **Státní úřad pro vynálezy a normalisaci** jako technické normy vyhlásil. Pokud technická norma nebyla označena jako doporučená, byla závazná.

Zákon č. 96/1964, o technické normalizaci a vyhláška Úřadu pro normalizaci a měření č. 97/1964 Sb., kterou se provádí zákon o technické normalizaci, zavedly tři druhy norem: **státní norma** (ČSN), **oborová norma** (ON) a **podniková norma** (PN). Státní normy schvaloval **Úřad pro normalizaci a měření**, oborové normy příslušný ústřední orgán státní správy. Všechny druhy technických norem byly závazné pro organizace vyrábějící příslušné výrobky nebo provádějící příslušnou činnost a též pro pracovníky, pokud s nimi byli seznámeni. Technické normy zákon označuje za právní předpisy konstatováním, že nesmějí být v rozporu s jinými právními předpisy. Technická norma nižšího stupně nesměla být v rozporu s technickou normou vyššího stupně. Výjimku mohl povolit orgán, který normu schválil, nebo jiný orgán v normě uvedený.

Do roku 1997 technickou normalizaci upravoval zákon č. 142/1991 Sb., o československých technických normách, ve znění zákona č. 632/1992 Sb. Podle tohoto zákona byla obecně

závazná ta ustanovení technických norem, u kterých to bylo uvedeno. Ústředním orgánem státní správy v oblasti technických norem byl **Federální úřad pro normalizaci a měření**. Podle novely tohoto zákona 31. prosince 1993 pozbyly platnosti všechny oborové normy (ON) a 31. prosince 1994 pozbyly závaznosti všechny starší ČSN, u kterých nebyla závaznost výslovně uvedena. ČSN se již nenazývají „státní normy“, ale pouze „československé normy“ nebo „československé technické normy“.

6.1.3 České technické normy

Právní rámec technické normalizace stanoví zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky. Tento zákon byl mnohokrát novelizován. Stanoví práva a povinnosti související s tvorbou a vydáváním českých technických norem. Tento zákon stanovil, že technické normy nejsou samy o sobě právně závazné, jejich právní závaznost však může stanovit právní předpis. Výjimky mohl povolit tzv. *neopomenutelný účastník* uvedený v normě. Ústředním orgánem státní správy je **Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví**. Zákon rovněž zakázal rozmnožování a rozšiřování českých norem nebo jejich částí bez souhlasu vydavatele.

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, zavedl následující pojmy:

- **technický předpis** – právní předpis obsahující technické požadavky na výrobek,
- **(česká) technická norma** – norma přijatá postupem podle zákona č. 22/1997 Sb. a oznámená ve věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví,
- **jiná technická norma** – pojem není přesně definován, rozumí se jím zejména technické normy přijaté obdobným způsobem v jiných státech nebo nadnárodních institucích,
- **technický dokument** – jiný dokument obsahující technické požadavky na výrobek, který není technickým předpisem ani technickou normou.

Na základě zákona č. 22/1997 Sb. vydalo Ministerstvo průmyslu a obchodu rozhodnutí č. 203/97, kterým byl s účinností od 1. září 1997 pověřen tvorbou a vydáváním českých technických norem **Český normalizační institut**. Ten tuto činnost vykonával až do konce roku 2008, kdy byl rozhodnutím ministra průmyslu a obchodu zrušen. Od 1. ledna 2009 tak tvorbu a vydávání ČSN zajišťuje **Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví** [16].

Jakožto úřední díla jsou normy ČSN vyloučeny z ochrany autorským zákonem. Práva obdobná autorským jsou však chráněna speciálním ustanovením zákona č. 22/1997 Sb. (§ 5 odst. 8), jímž je zakázáno rozmnožování a rozšiřování českých norem nebo jejich částí bez souhlasu vydavatele.

7 LICENCE A KONCESE

7.1 Licence

Licence (lat. *licet* – dovolení) je právní termín, kterým lze vyjadřovat několik skutečností, které jsou závislé na souvislostech v jakém je tento termín používán. Právní předpisy vymezují, co může být obsahem licenčního rozhodnutí nebo ujednání.

Protože význam pojmů oprávnění, povolení, licence a koncese atd. je velmi podobný, v některých oborech se volbou mezi těmito dvěma termíny rozlišují různé druhy oprávnění. Nelze tedy tyto pojmy zaměňovat, ale užívá se vždy ten, který je pro určitý účel zaveden příslušným zákonem. V různých státech nemusí být terminologie pro úpravu téže věci shodná.

Slovo vzniklo z latinského slova **licentia** a po celou historii bylo chápáno jako udělení výjimečného povolení k nějaké činnosti ve smyslu živnostensko-právním. Licence byla udělována úřady a zpravidla byla časově omezena. Typickým příkladem takto chápané licence byla např. licence žebravým hudebníkům. Cílem takovéto licence je korigovat určité lidské činnosti, a to buď rozsahem, nebo s cílem donutit licencovanou činnost dělat to, co stát považuje za správné. Do licence je možné zadat řadu omezení, např. že koncert smí probíhat jen na určitých místech atp. Veškerá ustanovení daná v licenci musí být v souladu s platným právním řádem daného státu.

Z anglického práva proniklo do kontinentálního práva pojetí licence jako podmínky k provozování tzv. licencované živnosti (v České republice koncesovaná živnost), tedy takové živnosti, která je vázána na úřední koncesi a kterou bez této koncese nelze provozovat. Nejčastějším historickým příkladem takové činnosti je prodávání alkoholických nápojů. Cílem tohoto druhu licence je zisk státu. Tato licence musí být v souladu s právním řádem státu, v němž je vydávána.

7.1.1 Licence jako forma dohody o autorských právech

Právo na různé způsoby užití díla je možno převádět, prodávat apod. Například hudební skupina při nahrávání desky typicky podepíše smlouvu, na jejímž základě bude mít produkční firma exkluzivní právo na šíření nahrávky, zatímco hudebníkům firma poskytne nějakou odměnu (např. určenou nějakým procentem z výnosů, případně pevnou platbu).

Základním typem dohody o autorských právech je tzv. *licence*, *licenční smlouva*. Pomocí licenční smlouvy autor poskytuje oprávnění k užití díla za určitých podmínek (nejčastěji na základě odměny). **Licence může být výhradní nebo nevýhradní** – v případě výhradní licence se autor zavazuje, že licenci neposkytne nikomu jinému.

V českém právním řádu není možné převést či prodat samotná autorská práva – ta zůstávají vždy autorovi. Stejně tak nemůže autor poskytnout licenci na způsob využití, který v době udělení licence nebyl znám. Tato ustanovení mají za cíl chránit autora před uzavřením nevýhodné smlouvy.

7.1.2 Licence k vynálezu, průmyslovému vzoru a autorskému dílu

K tomuto významu se připojil ještě další význam vycházející z patentového práva, kdy se licence stala svolením majitele vynálezu, který uděluje jiným osobám (podnikatelským subjektům), s využitím svého vynálezu, zpravidla za úplatu.

Tento význam pak přešel i do autorského práva, kdy pomocí licence autor umožňuje jiným subjektům s jeho autorským dílem určitým způsobem a za určitých okolností nakládat. U tohoto druhu licencí je relativně složitá situace ohledně platnosti, protože některé licence státu, ve kterém vznikly, nemusí být v souladu s právním řádem společnosti, kde je daná věc využívána.

7.1.3 Softwarová licence

Softwarová licence je v informatice právní nástroj, který umožňuje používat nebo redistribuovat software, který je chráněn zákonem. V České republice se jedná o autorský zákon [18, 19, 20].

Softwarové licence jsou obvykle velmi komplikované, takže jejich tvorbu přenechávají autoři software právníkům. Některé licence jsou předem vytvářeny tak, aby je mohli autoři snadno použít. Volbu licence provádí obvykle autor software, někdy k ní doplňuje vlastní dodatky, případně používá více licencí, přičemž volba vhodné licence je ponechána na uživateli. Autor

může licenci měnit. V případě kolektivního díla se obvykle vyžaduje souhlas všech autorů, a proto se často autoři záměrně vzdávají autorství ve prospěch třetí strany, která pak stanovuje licenci [37].

Mezi nejpoužívanější patří:

- **Adware** – programy, které mají integrovanou nepříjemnou reklamu,
- **Cardware** – autor žádá uživatele o zaslání pohlednice,
- **Donationware** – autor žádá uživatele o příspěvek na své konto nebo na dobročinné účely,
- **Demo** – funkčně nebo časově (trial) omezená verze komerčního software, která se šíří zdarma,
- **Freeware** – software, jehož užívání je naprosto zdarma [35],
- **Shareware** – software, který lze volně distribuovat a zdarma vyzkoušet, pro další používání je třeba zaplatit [36],
- **Abandonware či orphanware** – program, který již není výrobcem prodáván ani podporován, leč je tolerováno jeho šíření neoficiálními kanály.

7.2 Koncese

Koncesí se obecně označuje právo, výsada či oprávnění k provozu nějaké činnosti (prací či služeb) na nějakém území, nejčastěji na území nějakého státu (např. výsada pro cizince k provozování nějakých služeb na území cizího státu). Může se jednat i o povolení k provozu či užívání nějakého objektu (nemovitosti, stroje, přístroje, zařízení apod.) na nějakém území. Slovo má i další významy.

Koncese byly dříve udělovány například i pro provoz telekomunikačních zařízení. Odtud pak pochází dodnes používaná sousloví **televizní koncesionář** a **koncesionářské poplatky**, dnes typicky u rozhlasu a televize.

Koncese je státní povolení k provozování některých vybraných živností podle § 5 odst. 1 živnostenského zákona. Jedná se o tzv. **koncesované živnosti**.

Územní koncese resp. **koncese území** je většinou ústupek nějakého území slabšího státu, který jej podstoupí silnějšímu. Takové území resp. koncese zůstává oficiálně součástí původního státu, ale veškerou moc nad ním má nová, silnější mocnost.

8 PRÁVNÍ REGULACE FOTOGRAFOVÁNÍ

Zákaz fotografování nebo **právní regulace užívání a zveřejňování fotografií** mají různé důvody a jsou běžné v mnoha státech. Protože fotografování (i filmování) umožňuje oproti dřívějším technologiím mnohem rychlejší a přesnější zachycení zobrazované skutečnosti, dostává se do střetu s tradičně či nově uznávanými právy na ochranu bezpečnosti, průmyslového tajemství, osobního soukromí nebo autorských práv. Z těchto důvodů v některých zemích podléhá více či méně rozsáhlé právní regulaci. Silná a rozsáhlá regulace je obvyklá ve státech a územích s nestabilními nebo totalitními politickými či bezpečnostními poměry (vojenské ohrožení, hrozba terorismu, etnické napětí atd.) nebo se silným důrazem na ochranu osobního soukromí či autorských práv [41].

Obr. 8.1 Piktogram zakazu fotografování.

8.1 Státní zájem a bezpečnostní důvody

V České republice od 1. listopadu 1998 nemá obecná závaznost tabulí zakazujících fotografování zákonný podklad. **Pravidla chování uvnitř neveřejných objektů určuje jejich vlastník.**

Například v Československu § 21 zákona č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, zcela zakazoval fotografování a filmování objektů v působnosti ministerstev obrany a vnitra včetně objektů Sboru národní bezpečnosti, fotografování a filmování v hraničním pásmu, z letadel a balónů (v těchto případech mohlo o výjimce rozhodnout jen příslušné federální ministerstvo), a objektů a prostor označených tabulkou „Zákaz fotografování“, o jejímž umístění stejně jako výjimkách ze zákazu mohl rozhodnout správce objektu nebo prostoru. Novelizační zákon č. 383/1990 Sb. omezil tuto regulaci pouze na objekty označené tabulkou „zákaz fotografování“ a upřesnil vymezení orgánů, které mohou o takovém zákazu ve státním zájmu rozhodnout (práva soukromých subjektů zakázat fotografování byla nejasná). Tato omezení byla v České republice zrušena zákonem č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností, takže již neexistuje výslovný zákonný podklad pro závaznost tabulek zakazujících fotografování. Ani zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, se regulací fotografování nezabývá. V mnoha státech však rozsáhlá regulace k ochraně státních a bezpečnostních zájmů stále platí [41].

8.2 Ochrana soukromí

§ 12 českého občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. stanoví, že podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy „týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy“ smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. **Výjimky stanoví zákon pro** snímky a záznamy pořízené k úředním účelům na základě zákona a pro přiměřené použití pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství. Tato úprava poskytuje prostor pro širokou škálu výkladů.

Právo vlastníků rozhodovat o tom, zda smí být jejich majetek fotografován nebo zda smí být fotografováno na jejich pozemcích, není v českém právu explicitně upraveno (tedy ani stanoveno, ani vyloučeno), může být nepřímo odvozováno z práva věc užívat a požívat její plody a užítky (ius utendi et fruendi, viz § 123 zákona č. 40/1964 Sb.), jež však nemusí plně zaručovat výlučnost, pokud by nebyla zjevná újma na právech vlastníka.

8.3 Náboženské a kulturní důvody

V některých kulturách (např. židovské a islámské) má obecný zákaz zobrazování osob nebo i věcí dávnou tradici (např. křesťanské obrazoborectví), která se do jisté míry může odrážet i v aktuálních zvyklostech. V některých západních zemích se v moderní době objevují restrikce speciálně ohledně fotografování dětí (např. zákaz fotografování dětí bez souhlasu zákonného zástupce, zákaz fotografování v místech, kde se vyskytují děti). Speciální restrikce se v mnoha zemích týkají pořizování, šíření nebo držení snímků, které mohou být považovány za pornografické, zvláště některých jejich druhů (dětská pornografie, zobrazení sexuálního styku se zvířaty, zobrazení sexuálního násilí); někde se restrikce mohou týkat obecně snímků, které jsou způsobilé jakýmkoliv způsobem ohrozit mravnost.

8.4 Ochrana autorských práv

Fotografování může být také omezeno ochranou autorských práv. Český autorský zákon č. 121/2000 Sb. (v aktualizovaném znění) [18, 19, 20] v § 12 odst. 1 stanoví, že ***jiná osoba než autor může autorské dílo užít bez oprávnění uděleného autorem pouze v případech stanovených tímto zákonem***. Užití díla je v zákoně definováno ne zcela jednoznačným výčtem, přičemž fotografie díla v závislosti na výkladu může a nemusí být považována za jeho fotografickou rozmnoženinu ve smyslu § 13; v některých státech je speciálně upraven autorský status odvozeného díla. Na výkladu rovněž závisí, které objekty pro tyto účely vůbec považovat za chráněné autorské dílo ve smyslu § 2 zákona, zejména u objektů s primárně užitným účelem. V některých státech jsou tato práva upravena explicitněji a tamější úpravy ovlivňují i právní výklady v ostatních zemích [41].

Do kolize se může dostávat právo vlastníka fotografovat věc, která mu patří (tedy má ze zákona právo užívat věc a její plody), avšak nemá výslovný souhlas autora k této formě užívání díla.

8.5 Model release

Model release je smlouva uzavřená mezi fotografem a fotografovanou osobou, ve které tato osoba vymezuje, jak může fotograf s vytvořenou podobiznou nakládat. Pokud někdo fotografii zveřejní bez souhlasu zobrazené osoby, může se jednat o porušení práva na ochranu osobnosti, za které může být fotograf žalován. Právním základem je zejména občanský zákoník, který v § 12 a násl. stanovuje, že podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejich projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Výjimkou, pro kterou svolení není třeba, mohou být jednak úřední jednání na základě zákona, jednak přiměřené užití pro vědecké či umělecké účely a zpravodajství, pokud však toto užití není v rozporu s oprávněnými zájmy této osoby [42, 43, 44].

9 TELEVIZNÍ PRÁVA

Televizní práva zaručují zpravidla za úplatu televizní stanici přístup k vysílání určité, zvláště sportovní události. Exkluzivní televizní práva zároveň částečně nebo zcela omezují práva k vysílání jiným televizním stanicím. Veškeré náležitosti spojené s vysíláním určité události obsahuje ***licenční smlouva***. Obě strany se musí zaručit, že podmínky stanovené smlouvou bezpodmínečně dodrží. U televizních práv často rozhoduje fakt, jestli je vysílací organizace, která o práva žádá, členem veřejnoprávní Evropské vysílací unie (EBU). Pokud televizní organizace spadá pod EBU, šance na uvedení pořadu, který právě EBU nabízí, bude vyšší. V opačném případě má TV stanice možnost požadovat od majitele práv, který je členem EBU, možnost vysílání v tzv. sublicenci (musí se uzavřít sublicenční smlouva mezi oběma stranami – vždy by ale o tomto obchodě měl vědět primární majitel vysílacích práv). Právo na vysílání události neznamenal pouze možnost prvního vysílání, ale po dohodě i opakovanou prezentaci v televizi. U sportovních i jiných přenosů často televizní stanice práva kupující požaduje použití nasmlouvaného materiálu pro zpravodajské relace (sestřih nejvýznamnějších momentů), respektive opětovné uvedení ve svém programovém schématu [47].

Za televizní práva se někdy označuje i možnost vysílat nějaké dílo, např. televizní seriál či film. K televizním právům z akcí existují i obdobná, ale podstatně levnější ***práva rozhlasová***, případně ***práva pro internetové vysílání***.

Smlouvy o olympijském vysílání se uzavírají mezi Mezinárodním olympijským výborem (MOV), organizačním výborem her, a Evropskou vysílací unií (EBU). Rozhodující slovo v oblasti olympijských práv má v poslední době americká stanice NBC. Ta, stejně jako celá řada dalších společností, si určuje, jak bude uchopena celková koncepce olympijského vysílání (často ovlivňuje i časový rozpis olympijských soutěží). I cena práv za národní soutěže se zvyšuje.

Fotbalová německá Bundesliga stála televize v roce 1965 v přepočtu 320 tisíc €, na sezónu 2001-2002 více než tisíckrát tolik.

Nejsledovanější sportovní akce se prodávají za nejvyšší ceny, na čele žebříčku tak stojí olympijské hry, mistrovství světa ve fotbale nebo mistrovství světa v ragby.

Návratnost ceny televizních práv závisí na možnosti prodat související reklamní čas. Televizní práva na některé akce zakupují televizní stanice se záměrem vysílat je na placeném kódovaném programu.

9.1 Omezení exkluzivity televizních práv

Nejvýznamnější normou, která nastavila omezení exkluzivity televizních práv a sloužila jako vzor pro ostatní země, se stal britský předpis Nezávislé televizní komise (ITC) o sportovních a dalších vyjmenovaných událostech (ITC Code on Sports and Other Listed Events). Ten určil, že některé sportovní události musejí být vysílány na nekódovaných programech. **Události rozdělil do dvou kategorií** – v kategorii A jsou nejvýznamnější události, které se musejí pro všechny vysílat živě, v kategorii B méně významné akce, které se mohou vysílat v přímém přenosu kódovaně, ale volně přístupné musejí být jejich sestřihy nebo záznamy. O exkluzivitě práv se mluví také v licenční smlouvě mezi organizací, která práva žádá, a mezi společností, která práva poskytuje.

V seznamu kategorie A jsou zařazeny:

- Olympijské hry,
- Finále mistrovství světa ve fotbale,
- Finále FA Cupu,
- Finále Skotského fotbalového poháru (pouze ve Skotsku),
- Velká národní,
- Epsomské derby,
- Finále Wimbledonu,
- Finále Mistrovství Evropy ve fotbale,
- Finále anglického ragbyového poháru,
- Finále mistrovství světa v ragby.

Rada Evropy ve směrnici Televize bez hranic dovoluje jednotlivým členským zemím upravit si omezení exkluzivity televizních práv ve vlastním právu [48].

V České republice je exkluzivita držitele práv omezena v tzv. Televizním zákonu, který v § 33 specifikuje povinnosti televizní stanice při vysílání událostí značného společenského významu. Tyto události nelze vysílat v přímém přenosu kódovaně či se zvláštním poplatkem. Události značného společenského významu určuje Ministerstvo kultury, anebo jsou to události, které takto označí a vyhlásí členská země Evropské unie či Rada Evropy. Na seznamu Ministerstva kultury jsou tyto události značného společenského významu [46]:

- Olympijské hry,
- Mistrovství světa ve fotbale (zápasy české reprezentace, semifinále a finále),
- Mistrovství Evropy ve fotbale (ve stejném rozsahu),
- Mistrovství světa v ledním hokeji (ve stejném rozsahu),
- Mistrovství světa v atletice.

Pro události na českém území je navíc následujícím § 34 Televizního zákona omezena exkluzivita na zpravodajství. I televize, která nevlastní práva k určité události, smí zveřejnit stručné informace v rozsahu maximálně tří minut denně.

10 OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A NEKALÁ SOUTĚŽ

10.1 Obchodní tajemství

Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Obchodní tajemství zahrnuje informace, které jsou pro podnik cenné a jejichž ztrátou by mohl podnik utrpět újmu. Bývá zvykem zavázat zaměstnance podniku k mlčení o obchodním tajemství a případným právním postihům, pokud dojde k porušení tohoto závazku.

Podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo tímto tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití. Proti porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli **právní ochrana jako při nekalé soutěži**.

10.2 Nekalá soutěž

Nekalá soutěž je podle § 44 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Tyto podmínky musí být splněny kumulativně. V případě, kdy nedojde ke splnění všech výše uvedených podmínek, nebude dané jednání za nekalou soutěž považováno. Zákon odkazuje na dobré mravy soutěže, nikoli na dobré mravy podle § 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku. Zákon uvádí, že postačuje, že jednání je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Pokud je jednání takto způsobilé, nemusí újmu způsobit výše vymezeným subjektům, stačí, že ke způsobení újmy může dojít. Chráněni jsou soutěžitelé, což znamená, že zákon chrání i jiné subjekty, které se účastní hospodářské soutěže, tyto subjekty nemusí patřit mezi podnikatele, jak je vymezuje § 2 odst. 2 obchodního zákoníku.

Nekalou soutěží je podle § 44 odst. 2 obchodního zákoníku zejména:

1. **klamavá reklama** – šíření údajů o výrobcích nebo podniku, které vyvolává klamavou představu,
2. **klamavé označení zboží a služeb** – vyvolává mylnou představu, že věc pochází z jiného státu, oblasti nebo určitého výrobce,
3. **vyvolání nebezpečí záměny** – napodobování cizích výrobků, užití názvu nebo loga jiného soutěžitele,
4. **srovnávací reklama** – je výjimečně povolena, pokud srovnává stejné výrobky a změřitelné a prokazatelné údaje,
5. **parazitování na pověsti podniku**, výrobků či služeb jiného soutěžitele,
6. **ohrožování zdraví a životního prostředí** – soutěžitel získává výhodu díky nedodržování norem na ochranu zdraví a životního prostředí,
7. **porušování obchodního tajemství**,
8. **podplácení**.

Obchodní zákoník [6] tyto skutkové podstaty nekalé soutěže vymezuje jako demonstrativní. Jednání, které nespadá mezi skutkové podstaty podle § 44 odst. 2, může být rovněž nekalou soutěží v případě, že jednání splňuje předpoklady podle § 44 odst. 1.

Smlouva, její část nebo její jednotlivé ustanovení, při jejímž uzavření byl porušen zákaz nekalé soutěže, je od počátku neplatná.

Poškozený soutěžitel nebo i spotřebitel může požadovat:

1. zdržení se takového chování,
2. odstranění závadného stavu,
3. zanechání nekalého jednání,
4. poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (i v penězích),
5. náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacování.

11 PLAGIÁT

Plagiát je umělecké nebo vědecké dílo, jež někdo jiný než skutečný autor neprávem vydává za své. Taková činnost se nazývá **plagiace**, případně **plagiarismus** [23].

Český autorský zákon [18, 19, 20] – na rozdíl například od německého – pojem plagiát nepoužívá a nedefinuje, **mezinárodní norma ČSN ISO 5127-2003** jej popisuje jako „představení duševního díla jiného autora, půjčeného nebo napodobeného vcelku nebo zčásti, jako svého vlastního“. Ochrana se týká uměleckého a vědeckého díla, „které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti“, pokud je nějak objektivně vyjádřeno, ale také překladu, programu, databáze a podobně. Autorský zákon však výslovně říká, že předmětem právní ochrany – a tedy ani plagiace – není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě [24, 25].

Slovo plagiát je odvozeno od latinského *plagiarius*, kdo unesl svobodnou osobu do otroctví, což římské právo trestalo bičováním (*plaga*). Tuto velmi silnou metaforu poprvé použil římský básník Martialis v 1. století, když jakýsi Fidentinus recitoval jeho básně jako své vlastní. Případ souvisí s tím, jak se začaly šířit psané texty a zároveň začali autoři zdůrazňovat dílo jako své vlastnictví. V jiných, méně individualistických dobách zůstávala díla často anonymní, volně se přetvářela a autor dokonce pokládal za úspěch, pokud se jeho dílo šířilo. Ještě pozdně středověká učebnice malířství Cennina Cenniniho považuje za samozřejmé, že začínající malíř bude kopírovat díla vynikajících umělců. Otázka autorství se vyostřila v raném novověku a od 18. století se duševní vlastnictví považuje za samozřejmost.

Od plagiátu je třeba odlišit **citát**, který ovšem musí mít podle autorského zákona „přiměřený rozsah“ a pokud to je možné, musí být doprovázen uvedením autora a pramene. To je nezbytné například pro recenzi, ale také pro propagaci díla a podobně. Ve vědeckém a literárním provozu se cituje velmi často, nedbání těchto zásad se však posuzuje přísně, i když přesná hranice může být předmětem sporů. Usvědčený plagiátor ztrácí odbornou autoritu a může být z vědeckého provozu neformálně vyloučen. Zvláště nebezpečný je **plagiát recenzenta**, který posuzovanou práci pozdrží a její obsah či myšlenky sám uveřejní jako vlastní.

Ve školství, zejména vysokém, se vyskytují plagiáty dvojího druhu:

- **studentské**, ať již při jednotlivých zkouškách, nebo zejména u závěrečných prací, které vedou k získání akademického titulu, a to nejčastěji z webu,
- **učitelské**, zejména pokud učitel zneužije práci svého studenta a vydává ji za vlastní.

Protože se v poslední době velmi rozšířily, stanoví v některých zemích (Rakousko, Švýcarsko aj.) zákon, že plagiát může být důvodem k vyloučení ze studia a dokonce i k následnému odebrání titulu. Proto český Zákon o vysokých školách předepisuje, že závěrečné práce musí být zveřejněny. Při velkém množství písemných prací je ovšem kontrola velmi obtížná. Řada vysokých škol proto vyžaduje odevzdávání prací v elektronické podobě a využívá počítačové metody odhalování plagiátů. Možnost odebrání titulu však není v zákoně jednoznačně stanovena a je předmětem sporů [26].

V ČR je pro odhalování plagiátů v provozu **systém Theses.cz**, jenž je provozován Masarykovou univerzitou a který používá přes třicet českých škol. Obdobou je **systém Odevzdej.cz**, který rovněž provozuje Masarykova univerzita a který slouží ke zkoumání plagiátů v seminárních pracích.

12 PADĚLEK

Padělek, falzifikát nebo falzum je předmět, který se vydává za jiný, obvykle cennější předmět. Jeho původce je **padělatel** nebo **falzátor**. Padělky se vyskytují v mnoha oblastech, počínaje platidly, listinami a dokumenty, přes umělecké předměty, starožitnosti až po průmyslové zboží, zejména značkové [27, 28]. Padělání peněz, výtvarných děl, veřejných listin a ochranných značek jsou samostatné trestné činy, ostatní se mohou trestat jako podvod. Odhaduje se, že komerční ztráty způsobené paděláním v současnosti dosahují asi 500 miliard USD.

12.1 Padělání peněz

Padělání peněz je nezákonné reprodukování platidel, přičemž jsou tyto reprodukce vydávány za pravé. Padělání peněz je téměř v každém státě trestným činem, v některých zemích je dokonce trestán smrtí. V ČR má právo vydávat peníze pouze Česká národní banka, která je jediným emitentem bankovek a mincí v ČR. Česká národní banka také sleduje výskyt padělků mincí a bankovek v oběhu. Počet případů padělání bankovek je výrazně snížen ochrannými prvky a náročnějšími technikami tisku originálních bankovek.

Padělky bankovek se hodnotí podle pětibodové stupnice:

- 5 – **neumělý padělek** – kvalita je opravdu bídná a padělek lehce rozeznatelný,
- 4 – **méně zdařilý padělek**,
- 3 – **zdařilý padělek**,
- 2 – **nebezpečný padělek**,
- 1 – **velmi nebezpečný padělek** – téměř se neliší od originálu.

Nový Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.) pojednává o padělání peněz v paragrafech 233 až 238 a zakazuje nejen samo padělání, ale i držení a používání padělaných peněz, držení padělatelského náčiní a materiálu, a to nejen vzhledem k české, ale i jakékoli jiné měně, k platebním kartám a šekům. O významu padělání svědčí i to, že těmito paragrafy začíná celá Hlava 6 o hospodářské trestné činnosti a že trestná je už i příprava k němu. Skutečnost, že trestné může být placení padělanými penězi, i když je člověk přijal jako pravé (§ 235 Trestního zákoníku), je argumentem pro bezhotovostní placení.

12.2 Padělání a pozměňování veřejných listin

Padělání listin má dlouhou historii a ve starších dobách sloužilo hlavně k dokládání majetkových práv. Trestní zákon výslovně zmiňuje celní a daňové nálepky či pásy (§ 245), veřejné listiny včetně osobních dokladů (§ 348 trestního zákona), úřední razítka, lékařské zprávy a posudky (§ 350) a poštovní známky.

Podobnou povahu má **padělání puncovních značek na předmětech z drahých kovů**.

12.3 Padělání uměleckých děl

Padělkem uměleckého díla je například obraz namalovaný tak, aby vypadal jako dílo známého mistra nebo dokument, který předstírá jiného autora nebo stáří (**padělání starožitností**). Padělatel je tedy v jistém smyslu protikladem plagiátora, který cizí dílo vydává za své, kdežto padělatel vydává vlastní dílo za cizí. Za jakéhosi krále padělatelů lze považovat holandského malíře van Meegerena, který napodoboval obrazy Vermeera a dalších s takovým úspěchem, že

je nejen prodával sběratelům, ale oklamal i několik znalců. Člověk, který by výtvarné dílo napodobil v úmyslu, aby bylo považováno za dílo jiného autora, může být podle § 271 Trestního zákoníku potrestán až tříletým vězením, pokud by tím získal velký prospěch, až do deseti let.

Z české historie jsou známé i padělky literární, například falešné Rukopisy královédvorský a zelenohorský nebo Velesova kniha. Naopak se nepodařilo dokázat padělání Písně Vyšehradské.

12.4 Padělání značkového zboží

Velmi rozšířeným druhem padělků jsou **kopie průmyslového zboží známých značek**, které působí známým firmám obrovské škody. Trestní zákoník (§ 268) výslovně uvádí neoprávněné užití cizí ochranné známky na zboží či službě nebo neoprávněné užívání cizí firmy a firmy s ní zaměnitelné.

13 OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ NA VŠB-TUO

V současnosti se předmětem ochrany duševního vlastnictví na VŠB-TUO se zabývají dvě základní směrnice a to TUO_SME_08_002 - Metodický pokyn k evidenci VaV výsledků nepodléhající řízení o zápisu u ÚPV v Praze a TUO_SME_06_002- Ochrana duševního vlastnictví na VŠB-TUO. V níže uvedených kapitolách je proveden výběr a komentář nejdůležitějších ustanovení. Plné znění dokumentů je možné nalézt na webových stránkách VŠB-TUO.

Povinnosti vedoucích pracovníků je prokazatelné seznámení zaměstnanců útvarů s výše uvedenými směrnicemi a metodickými pokyny a zajistit její dodržování.

13.1 TUO_SME_06_002-Ochrana duševního vlastnictví na VŠB-TUO [51]

Předmětem této směrnice je vymezení pojmu duševní vlastnictví na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava a stanovení práv a povinností souvisejících se vznikem, ohlášením, evidencí, ochranou, užíváním a komerčním využíváním práv k předmětům duševního vlastnictví.

„Duševním vlastnictvím se rozumí výsledky činnosti, které původce/autor vytvořil při plnění úkolů plynoucích z jeho pracovního poměru nebo jiného obdobného pracovní právního vztahu k VŠB-TUO, příp. v rámci plnění studijních povinností. Může přitom jít o:

- a) průmyslové vlastnictví,*
- b) duševní vlastnictví chráněné obchodním zákoníkem a dalšími zákony,*
- c) autorská díla,*
- d) aplikované výsledky VaV nepodléhající řízení před zápisnými úřady“[51].*

Duševním vlastnictvím se rozumí i výsledky činnosti, které autor nevytvořil při plnění úkolů plynoucích z jeho pracovního poměru nebo jiného obdobného pracovní právního vztahu k VŠB-TUO, avšak rozhodl se je na VŠB-TUO uplatnit nebo práva k nim na VŠB-TUO převést. Obdobně lze chránit výsledky činnosti, které autor vytvořil ve spolupráci z VŠB-TUO v rámci řešení různých projektů.

Pro účely směrnice s ohledem na specifika VŠB-TUO jsou definovány pojmy:

Průmyslové vlastnictví: výsledky duševní činnosti, které jsou nové a průmyslově (hospodářsky) využitelné. Jde o vynálezy chránitelé patenty, technická řešení užitnými vzory a/nebo průmyslovými vzory, topografie polovodičových výrobků, zlepšovací návrhy.

Ochrana předmětů průmyslového vlastnictví: je realizována udělením (a udržováním) patentů, zápisem (a udržováním) užitných vzorů, průmyslových vzorů, ochranných známek, topografií polovodičových výrobků do rejstříku příslušného úřadu (v ČR u Úřadu průmyslového vlastnictví).

Přehled forem duševního vlastnictví (obsažené v TUO_SME_06_002-Ochrana duševního vlastnictví na VŠB-TUO, verze H [51]) :

- vynález,
- podnikový vynález,
- patent,
- užitný vzor,
- průmyslový vzor,
- funkční vzorek,
- certifikovaná metodika,
- software,
- ochranná známka,
- označení původu,
- zeměpisné označení,
- dodatková ochranná osvědčení,
- objev,
- topografie polovodičových výrobků,
- zlepšovací návrh.

Duševní vlastnictví chráněné obchodním zákoníkem a dalšími zákony: duševní vlastnictví, které není chráněno zápisem v rejstříku a současně není ani autorským dílem, zahrnuje nezapsaná označení, obchodní tajemství, důvěrné informace, know-how. Patří sem práva, která se VŠB-TUO rozhodla neregistrovat, a také práva, u nichž registrace ještě nebyla provedena.

Původce: Jakákoliv fyzická osoba v pracovním poměru nebo jiném obdobném pracovněprávním vztahu k VŠB-TUO, která se podílela na vytvoření předmětu duševního vlastnictví (tj. zaměstnanec VŠB-TUO - akademický i neakademický pracovník, ale také např. hostující profesor, hostující odborný asistent nebo jiná osoba, která dočasně pracuje nebo provádí výzkum na VŠB - TUO).

Cizí původce: jakákoliv fyzická osoba, která není v pracovním poměru nebo jiném obdobném pracovněprávním vztahu k VŠB-TUO, a která se podílela na vytvoření předmětu duševního vlastnictví a rozhodla se je na VŠB-TUO uplatnit nebo práva k němu na VŠB-TUO převést. Tyto osoby připadají v úvahu při řešení různých typů projektů příp. hospodářské činnosti.

Informační povinnost

Vytvoří-li zaměstnanec VŠB-TUO při plnění úkolů vyplývajících z jeho pracovního poměru k VŠB-TUO předmět průmyslového vlastnictví je povinen neprodleně, tj. **nejpozději do 30 kalendářních dnů ode dne vytvoření daného řešení vyrozumět VŠB-TUO** o této skutečnosti a předat podklady potřebné k posouzení tohoto řešení. „Tzv. informační povinnost“.

Zaměstnanec splní informační povinnost tím, že předá útvaru **Komeracionalizace výsledků vědy a výzkumu**, osobně řádně vyplněné Oznámení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví viz. obr. 13.1. Oznámení musí být zpracováno ve dvou vyhotoveních: jedno v písemné podobě a druhé v elektronické podobě.

Při řešení vědeckovýzkumných, vývojových a jiných úkolů s jinou organizací je nutné **předem smluvně stanovit, která ze smluvních stran bude mít právo na případně vytvořené předměty průmyslového vlastnictví**. V případě, kdy se obě strany dohodly na

spoluvlastnictví, je nutné předem smluvně stanovit i **výši spoluvlastnického podílu každé ze stran.**

Oznámení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví dle TUO_SME_06_002 [51]

Uvedené dokument obsahuje všechny nezbytně nutné údaje k registraci předmětu duševního vlastnictví a splnění zaměstnanecké „informační povinnosti“.

Řízení o vytvořeném předmětu průmyslového vlastnictví – základní postup

1. Řízení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví se zabývá útvar Komercializace výsledků vědy a výzkumu, (dále jen „KvVaV“) na základě předání Oznámení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví dle TUO_SME_06_002 [51].
2. **Oznámení se podává písemně 2x+1x elektronicky na CD.**
3. Oznámení musí být úplné (neúplné se považuje za nepodané).
4. Musí být vyřešené majetkoprávní vztahy mezi původci. U společného díla dokládají původci způsob řešení majetkoprávních vztahů přiložením buď přímo uzavřené „Smlouvy o spoluvlastnictví technického řešení/vynálezu“ nebo alespoň „Smlouvy o smlouvě budoucí o využívání technického řešení/vynálezu“.
5. Je-li původcem díla pracovník, který není občanem ČR (nebo má vícero občanství, je nutno tuto skutečnost předem prokonzultovat s pracovníky KvVaV.
6. Práva a povinnosti k předmětu průmyslového vlastnictví přechází z původce na VŠB-TUO ze zákona, není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo na původcovství tím není dotčeno.
7. **VŠB-TUO prostřednictvím vedoucího KvVaV vyrozumí původce v lhůtě tří měsíců od doručení Oznámení, zda vůči němu uplatňuje právo na předmět průmyslového vlastnictví** (toto ustanovení neplatí pro zlepšovací návrh). **Neuplatní-li VŠB-TUO ve stanovené lhůtě vůči původci právo na předmět průmyslového vlastnictví, přechází toto právo ze zákona zpět na původce.**
8. V případě zlepšovacího návrhu má zlepšovatel právo se zlepšovacím návrhem nakládat bez omezení, jestliže s ním VŠB-TUO prostřednictvím KvVaV ve lhůtě **dvou měsíců od nabídky** zlepšovacího návrhu neuzavře smlouvu o přijetí nabídky zlepšovacího návrhu a odměně za něj.
9. Při podání přihlášky technického řešení, může být součástí i vypracovaná rešerše. Rešerše je nutno provést v nepatentové i patentové literatuře. K nutnému minimu nepatentové literatury patří databáze nakladatelství ELSEVIER a WILEY. Rešerše může být provedena samostatně nebo asistovaně (s pracovníkem KvVaV).
10. O uplatnění práva VŠB-TUO na předmět průmyslového vlastnictví rozhoduje Hodnotící komise průmyslového ve složení: Členové komise s povinnou účastí: Ředitele CPI, vedoucí KvVaV, pověřený pracovník KvVaV, 2 odborní poradci: osoby zabývající se technickou oblastí předmětu průmyslového vlastnictví (interní nebo externí), osoba zodpovědná za financování řízení o předmětu průmyslového vlastnictví.
Členové komise s nepovinnou účastí: Zástupci jednotlivých fakult jmenovaní děkanem, jejichž odbornost odpovídá předmětu předkládaného řešení.
11. Výsledkem provedeného posouzení je zápis obsahující návrh dalšího nakládání s předmětem průmyslového vlastnictví a rozhodnutí, zda VŠB-TUO uplatní právo na předmět průmyslového vlastnictví.
12. Všechny náklady související s ochrannou jednoho konkrétního předmětu průmyslového vlastnictví jsou vedeny pod jedním SPP prvkem. Poplatky spojené s řízením o přihlášce předmětu průmyslového vlastnictví jsou **hrazeny fakultami/ VŠ pracovišti** dle příslušnosti původce a to jak poplatky hrazené do udělení patentu, případně zápisu užitého vzoru nebo průmyslového vzoru, tak po celou dobu platnosti patentu, užitého vzoru, průmyslového vzoru.

OZNÁMENÍ O VYTVOŘENÍ PŘEDMĚTU PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ

Zaškrtněte jednu z možností:

Zádám(e) o co nejrychlejší průběh řízení, mám(e) především zájem publikační	☐
Zádám(e) o co nejdůkladnější posouzení řešení, mám(e) především zájem o komerční využití	☐

1. Původce(i):

Jméno, příjmení a titul

původce:

Osobní číslo:

Osobní číslo SAP:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Příspěvek původce (slovně):

Podíl na řešení v %:

Jméno, příjmení a titul

původce:

Osobní číslo:

Osobní číslo SAP:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Příspěvek původce (slovně):

Podíl na řešení v %:

Jméno, příjmení a titul

původce:

Osobní číslo:

Osobní číslo SAP:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Obr. 13.1 Oznámení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví [51].

Příspěvek původce (slovně):

Podíl na řešení v %:

2. Ke splnění kterého výzkumně-vývojového úkolu plynoucího z pracovně právního vztahu k VŠB-TUO, byl předmět průmyslového vlastnictví vytvořen?

☐ projektu nebo výzkumného záměru podporovaného z národních veřejných prostředků
číslo projektu/VZ:

☐ úkolu v rámci smlouvy o dílo (o doplňkové činnosti) - doložit kopii této HS
číslo HS:

☐ projektu podporovaného ze zahraničních prostředků
číslo projektu:

3. Pokud byl předmět průmyslového vlastnictví vytvořen v rámci projektu nebo výzkumného záměru podporovaného z národních veřejných prostředků (dle zákona č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje) uveďte:

výši podílu veřejných prostředků na uznaných nákladech v %:

výši podílu veřejných prostředků na uznaných nákladech v Kč:

4. Typ předmětu průmyslového vlastnictví:

☐ vynález - patent

☐ zlepšovací návrh

☐ technické řešení – užitný vzor

☐ design - průmyslový vzor

☐ topografie polovodičových výrobků

5. Název předmětu průmyslového vlastnictví (stručný a přesný):

6. Oblast techniky, které se předmět průmyslového vlastnictví týká (uveďte, jaký technický problém řeší):

7. Popis dosavadního stavu techniky (uveďte dosavadní stav techniky, který lze podle znalostí původce považovat za užitečný pro pochopení řešení, pokud možno s uvedením pramenů, z nichž tento stav vyplývá, např. informace o výrobcích a firmách, patentech nebo jiných ochranných dokumentech řešících podobný problém, uvést nevýhody každého citovaného řešení oproti novému předkládanému řešení):

8. Vysvětlení podstaty předmětu průmyslového vlastnictví (jednoduše, bez matematických odvozování takovým způsobem, aby bylo možno pochopit technický problém, i když není výslovně jako takový uveden, a jeho řešení):

9. Výhody tohoto předmětu průmyslového vlastnictví oproti dosavadnímu stavu techniky:

10. Charakteristika toho, co je v řešení nové a co má být chráněno (které znaky jsou nové a mají být chráněny, co už je známo; uvést např. konstrukční prvky – povrch je zdrcený; vlastnosti nebo vztahy mezi konstrukčními prvky – hlavice je otočná ve stojanu;

chemické složení – ocel obsahuje od – do % N nebo od – do % C; nebo je zde charakteristické propojení – výstup A je spojen se vstupem B), pokuste naformulovat patentové nároky (u vynálezů/technických řešení):

11. Příklady provedení (uskutečnění) předmětu průmyslového vlastnictví (pokud je součástí tohoto Oznámení výkres, pak uveďte u jednotlivých znaků předmětu průmyslového vlastnictví slovně vyznačit použitou terminologii), **uveďte nejméně 3 různé příklady provedení s konkrétními hodnotami:**

12. Ve kterých dalších oblastech se dá předmět průmyslového vlastnictví ještě využít:

13. Výkres (je-li nutný nebo vhodný pro objasnění podstaty řešení) na listu formátu A4, se vztahovými značkami označujícími jednotlivé prvky řešení (výkres/y se provádějí trvanlivými černými, rovnoměrně silnými čarami bez použití stínování. Řezy se vyznačí šrafováním, které nesnižuje čitelnost vztahových značek a vynášecích čar. Měřítko výkresů a jasnost jejich grafického provedení se volí tak, aby na reprodukci i při zmenšení na dvě třetiny byly ještě bez potíží rozeznatelné všechny podrobnosti. Pokud je výjimečně měřítko na výkrese uvedeno, znázorňuje se graficky. Všechny číslice, písmena a vztahové značky na výkresech jsou jednoduché a jasné. Závorky, kruhy nebo uvozovky se u čísel a písmen nepoužívají. Číslice a písmena jsou nejméně 0,32 cm vysoká. Jeden list výkresu může obsahovat více obrázků. Pokud mají obrázky na dvou nebo více listech představovat jediný úplný obrázek, uspořádají se obrázky na jednotlivých listech tak, aby z nich bylo možno sestavit úplný obrázek, aniž by byla část obrázku na jednotlivých výkresech překryta. Jednotlivé obrázky se zpravidla uvádějí na výšku. Obrázky se číslují arabskými číslicemi průběžně a nezávisle na listech výkresů. Číslo každého listu výkresů sestává ze dvou arabských čísel oddělených lomítkem, první je číslo listu a druhé je celkový počet listů výkresů (např. 1/3, 2/3, 3/3). Vztahové značky se používají na výkrese jen tehdy, jsou-li uvedeny v popise; totéž platí opačně, tedy každou vztahovou značku uvedenou na výkrese je třeba v popise vysvětlit. Na výkresech se neuvádějí žádné vysvětlivky, výjimkou jsou krátké nezbytné údaje jako „voda“, „pára“, „otevřeno“, „zavřeno“, „řez A-A“, jakož i krátká hesla v elektrických obvodech a blokových schématech nebo postupových diagramech, pokud jsou nezbytná pro porozumění. Tyto vysvětlivky jsou upraveny tak, aby je bylo možno při cizojazyčném překladu překrýt, aniž by se tím zakryly čáry výkresu. Fotografie může být součástí podloh jen tehdy, pokud není možné předložit kresbu toho, co má být znázorněno. Fotografie musí být černobílá, přímo reprodukovatelná a musí splňovat požadavky pro výkresy. Barevné fotografie jsou nepřijatelné. Blokovaná schémata a diagramy se považují za výkresy.):

14. Seznam vztahových značek (pokud jsou použity mezi textem a výkresem):

15. Podpůrné dokumenty, např. texty, kresby, fotografie, grafy, náčrty, vývojové diagramy, data o výkonu, zprávy:

16. Uved'te jakékoliv dříve provedené prezentace, publikace nebo jiný druh publicity věnovaný tomuto předmětu průmyslového vlastnictví.

Datum zveřejnění	Druh zveřejnění	Název/ISBN/ISSN	Náklad
---------------------	--------------------	-----------------	--------

Prosím, přiložte kopii výše uvedených druhů zveřejnění.

17. Máte již nějaké svědecky nebo notářsky ověřené záznamy tohoto předmětu průmyslového vlastnictví?

☐ NE

☐ ANO

18. Obchodní informace:

a) Současná konkurence – popište existující produkty nebo procesy plnící stejnou funkci jako předmět průmyslového vlastnictví (název produktu/procesu, jméno výrobce, cena):

b) Popište přidanou hodnotu předmětu průmyslového vlastnictví – jedinečné, inovativní vlastnosti. Poskytují tyto vlastnosti konkurenční výhodu oproti konkurenčním produktům nebo procesům? Jaké zlepšení (úspory a výnosy) poskytuje navrhované řešení oproti současným technickým řešením?

c) Jakým způsobem je předmět průmyslového vlastnictví v současnosti využíván, existují nějaké specifické aplikace?

d) Byl produkt testován nebo certifikován třetí osobou?

e) Jaký vývoj předmětu průmyslového vlastnictví očekáváte v horizontu 5 let?

f) Existuje funkční prototyp? Uved'te podstatné informace o prototypu, jeho výrobní náklady.

g) Uved'te hrubým odhadem hodnotu předkládaného duševního vlastnictví (v Kč).

h) Jakou obchodní strategii navrhujete pro uplatnění předkládaného předmětu průmyslového vlastnictví?

i) Uved'te všechny partnerské organizace podílející se na vzniku předmětu průmyslového vlastnictví (sponzoři, konzultanti, dodavatelé).

j) Uved'te perspektivní uživatele (segment trhu) předmětu průmyslového vlastnictví (jména firem a společností):

k) Bylo již vedeno konkrétní obchodní jednání za účelem aplikace předmětu průmyslového vlastnictví?

☐ NE

☐ ANO

Uved'te jméno firmy, zástupce a kontakt:

19. Výrobní informace:

a) Jaké jsou zapotřebí materiály pro produkci předmětu průmyslového vlastnictví?

b) Jaké je zapotřebí vybavení pro produkci předmětu průmyslového vlastnictví?

c) Jaké vybavení a zázemí je vyžadováno, aby proces, který je předmětem průmyslového vlastnictví, fungoval?

d) Kolik odhadujete, že bude stát výroba předmětu průmyslového vlastnictví nebo zavedení procesu, který je předmětem průmyslového vlastnictví?

CZK ljednotku CZK lkapacitu

e) Jaké služby a servis jste schopni k předmětu průmyslového vlastnictví nabízet (např. prezentace, školení, montáž, opravy)?

20. Další podstatné informace neobsažené v dotazníku.

Původce(i) parafrázuje(i) každou stranu oznámení.

V Ostravě dne

Jméno a příjmení původce:

Podpis:

.....

Jméno a příjmení původce:

Podpis:

.....

Jméno a příjmení původce:

Podpis:

.....

Oznámení odevzdejte ve dvou vyhotoveních: jedno v písemné podobě a jedno v elektronické podobě.

Obr. 13.1 Oznámení o vytvoření předmětu průmyslového vlastnictví – pokračování [51].

Odměňování za vytvoření předmětů průmyslového vlastnictví

Autor předmětu průmyslového vlastnictví, na nějž VŠB-TUO uplatnila právo, má vůči VŠB-TUO právo na odměnu. Tato odměna bude vyplacena fakultou/ VŠ pracovištěm dle příslušnosti autora. V případě společného díla vyplatí každé pracoviště svého vlastního původce, podle toho, kde daný původce své řešení uplatnil. V případě cizího díla bude odměna vyplacena pracovištěm, které má o uplatnění práva zájem.

Výše jednorázové odměny je stanovena na 5 000,- Kč za každý předmět průmyslového vlastnictví.

Zisk, tedy výnosy získané využíváním předmětu průmyslového vlastnictví (např. licence) snížené o:

- náklady nutné k vytvoření tohoto předmětu,
- náklady spojené s průmyslově-právní ochranou předmětu,
- náklady spojené s komercializací předmětu,

bude rozdělen mezi VŠB-TUO, původce a fakultu/ VŠ pracoviště způsobem uvedeným v tabulce č.13.1.

VŠB-TUO	Fakulta/VŠ pracoviště	Katedra/oddělení	Původce
5%	10%	20%	65%

Tab. 13.1 Rozdělení zisku na pracoviště univerzity a původce.

Dílo vytvořené na objednávku

Velmi častým zdrojem vzniku předmětů duševního vlastnictví jsou díla zhotovená na objednávku. V případě, že si VŠB-TUO nechá na objednávku vytvořit díla, považují se tato díla za zaměstnanecká díla podle autorského zákona, jedná-li se o počítačové programy, databáze. Uvedený postup platí i opačně v případě, kdy si třetí osoba nechá univerzitou vytvořit na objednávku dílo - počítačový program, databázi, např. v rámci doplňkové činnosti. Ostatní díla vytvořená na objednávku (na základě smlouvy o dílo) může VŠB-TUO **užít pouze k účelu, který vyplývá ze smlouvy. Nad jeho rámec lze užít pouze na základě licenční smlouvy.**

Aplikované výsledky VaV nepodléhající řízení před zápisnými úřady

(poloprovoz, ověřená technologie, prototyp, funkční vzorek, certifikovaná metodika, specializovaná mapa, software).

Vytvoří-li zaměstnanec VŠB-TUO aplikovaný výsledek nepodléhající řízení před zápisnými úřady, je povinen vyrozumět VŠB-TUO o této skutečnosti tím, že předá potřebné podklady pověřenému pracovníkovi útvaru KvVaV („informační povinnost“). Zaměstnanec VŠB-TUO splní svou informační povinnost tím, že předá KvVaV osobně řádně vyplněný „Evidenční list“ k evidenci VaV výsledků, které nepodléhají řízení před zápisnými úřady viz. obr 13.2. Evidenční list musí být zpracován ve dvou vyhotoveních: jedno v písemné podobě a druhé v elektronické podobě. Zanesení výsledku do systému OBD provádí a kontrolují tvůrci nebo sami pověřeni zaměstnanci jednotlivých pracovišť.

Povinnosti vedoucích zaměstnanců

Vedoucí zaměstnanci jsou povinni sledovat vznik zaměstnaneckých děl na jimi řízených pracovištích univerzity a dbát, aby byla vůči nim řádně vykonávána majetková práva. Pokud VŠB-TUO majetková práva k zaměstnaneckému dílu nevykonává vůbec, nebo je vykonává nedostatečně, má autor právo požádat, aby mu zaměstnavatel udělil licenci za obvyklých podmínek, pokud na straně zaměstnavatele neexistuje závažný důvod pro její odmítnutí.

EVIDENČNÍ FORMULÁŘ

1. Tvůrce(i):

Jméno a příjmení, titul:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Příspěvek tvůrce (slovně):

Podíl na řešení v %:

Jméno a příjmení, titul:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Příspěvek tvůrce (slovně):

Podíl na řešení v %:

Jméno a příjmení, titul:

Adresa bydliště:

Název zaměstnavatele:

Sídlo zaměstnavatele:

IČ zaměstnavatele:

Oddělení/útvary:

Telefonní číslo/a:

E-mail:

Příspěvek tvůrce (slovně):

Podíl na řešení v %:

2. Informace o projektu

Název projektu, v rámci kterého předkládaný výsledek vznikl:

Evidenční číslo projektu přidělené poskytovatelem:

Doba řešení projektu:

Stručný popis projektu:

3. Kategorie výsledku:

☐ poloprovoz

☐ funkční vzorek

Obr. 13.2 Evidenční list výsledků nepodléhající zápisu před úřady [51].

☐ ověřená technologie	☐ software
☐ prototyp	☐ specializované mapy
☐ certifikovaná metodika	☐ výzkumná zpráva

4. Název výsledku:

5. Stručný popis výsledku (co je podstatou výsledku a co je v něm nové):

6. Technické parametry výsledku (uveďte technické aj. parametry charakterizující výstup):

7. Ekonomické parametry výsledku (např. roční zvýšení objemu výroby, zisku, exportu, atd.):

8. Oblast průmyslové využitelnosti výsledku:

9. Výkres (je-li nutný) na listu formátu A4, pokud možno na výšku, se vztahovými značkami označujícími jednotlivé prvky řešení (výkres by měl být proveden trvanlivými černými čarami, bez použití jiných barev a stínování):

10. Seznam vztahových značek:

11. Podpůrné dokumenty, např. texty, kresby, fotografie, grafy, náčrty, vývojové diagramy, data o výkonu, zprávy:

Tvůrce(i) parafrázuje(i) každou stranu formuláře.

V Ostravě dne

Jméno a příjmení:

Podpis:

Jméno a příjmení:

Podpis:

Jméno a příjmení:

Podpis:

Formulář odevzdejte ve dvou vyhotoveních: jedno v písemné podobě a jedno v elektronické podobě.

Obr. 13.2 Evidenční list výsledků nepodléhající zápisu před úřady – pokračování [51].

13.2 TUO_SME_08_002- Metodický pokyn k evidenci VaV výsledků [52]

K základnímu poslání vysoké školy patří vedle vzdělávací činnosti účast ve vědecké, výzkumné, vývojové a další tvůrčí činnosti. Výsledky takovéto činnosti je nutné evidovat vzhledem k „Metodice hodnocení výzkumu a vývoje a jejich výsledků“ Těto evidenci podléhají všechny výsledky výzkumu a vývoje vzniklých řešením projektů evidovaných v CEP, výzkumných záměrů evidovaných v CEZ nebo na základě podpory specifického výzkumu na vysokých školách, které nejsou předmětem řízení o udělení či zápisu u Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze, případně jiné obdobné instituce v zahraničí. Na výsledky, které spadají do kategorie předmětů průmyslově právní ochrany podléhající příslušnému zápisu se vztahuje směrnice rektora TUO_SME_06_002 – Ochrana duševního vlastnictví [51].

Mezi nečastější výsledky VaV, které nepodléhají řízení před zápisnými úřady jsou:

- **poloprovoz-zkušební a ověřovací provozy**, které slouží k ověření vlastností. Podmínkou je novost a unikátnost. Za poloprovoz nelze označit stávající provozy, rozšířené příp. dílčím způsobem vylepšené.
- **ověřená technologie**- obdoba poloprovozu s tím rozdílem, že novost je aplikována u výrobního postupu (technologie). Podmínkou je testování (ověření) technologie, podložené protokolem o ověření a následné uplatnění ve výrobě nejčastěji formou smlouvy mezi autorem a uživatelem technologie.
- **prototyp**-složitější průmyslový výrobek, zhotovený kusovým způsobem k ověření vlastností konstrukce před zavedením sériové nebo hromadné výroby.
- **funkční vzorek**- obdoba prototypu, pouze s tím rozdílem, že za vývojem či výrobou funkčního vzorku bezprostředně nenásleduje sériová nebo hromadná výroba.
- **software (autorizovaný software)**- výsledek, kdy software vznikl prokazatelně v souvislosti s řešením projektu, a který může být volně využíván v souladu s licenčními podmínkami tvůrce a v souladu s § 16 zákona č. 130/2002 Sb.
- **specializované mapy s odborným obsahem**,
- **certifikovaná metodika**-autor vypracuje metodiku (nutnou podmínkou je novost postupů), která byla příslušným orgánem státní správy schválena a doporučena pro využití v praxi.
- **výzkumná zpráva**- výsledek, který je v souladu s § 4 písm. g) nařízení vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje, výsledkem obsahujícím utajované informace podle zvláštního právního předpisu (např. zákon č. 148/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 412/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 244/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 56/1999 Sb.).

Postup evidence výsledků VaV

1. V případě vzniku výše vyjmenovaných výsledků VaV oznámí tuto skutečnost VŠB-TUO (Útvar komercializace VaV (KvVaV) dříve CTT (Centrum transferu technologií)).
2. Autor splní tuto povinnost tím, že předá pracovníkům KvVaV, případně nástupnické složce, vyplněný evidenční formulář viz. obr. 13.2) Vyhotoven ve dvou vyhotoveních: jedno v písemné podobě a druhé v elektronické podobě.
3. KvVaV přidělí tomuto formuláři evidenční číslo pod kterým bude vykazován v případě předávání výsledků v rámci evidence výsledků VaV.
4. Tvůrce obdrží od pracovníků KvVaV potvrzení o převzetí a zaevidování tohoto formuláře.

14 OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ PUBLIKACE-PŘÍKLADY

Jednou z nejčastějších příčin porušování autorského zákona v akademické praxi je (vědomé příp. nevědomě) nesprávné citování převzatých myšlenek, informací, dat a vytváření vlastních publikací bez správného uvedení použitých zdrojů. Nerozlišování základních pojmů a rozdílů mezi nimi např. citát, citace nebo bibliografická citace. Níže je uvedeno několik praktických příkladů, na kterých je znázorněn postup kontroly na plagiáty, jsou uvedené příklady nehodného způsobu citování lit. zdrojů. S ohledem na omezený rozsah tištěných materiálu jsou uvedeny pouze vybrané příklady. Elektronická verze textů uvedená na webových stránkách projektu obsahuje daleko větší množství praktických příkladů.

Kontrola plagiátorství:

Kontrola vysokoškolských kvalifikačních prací <http://www.theses.cz/>

Obr. 14.1 Vstup do systému Theses.

Projekt Theses.cz

Nalezené podobnosti mezi dvěma dokumenty

Zpracovávaný dokument	
ID školy:	S2723
ID dokumentu na škole:	9949
Název práce:	Vliv laserového svařování na kvalitu svarových spojů plastů
Autor:	Martin Kepprt
Rok vytvoření práce:	2012
Název souboru:	thesis
Popis:	Soubor zavedený robotem
Vloženo:	22. 5. 2012 04:09, Bc. Ladislav Kulhánek, učo 31369
Zkontrolováno:	Podobnost tohoto dokumentu byla zkontrolována.
URL souboru:	https://theses.cz/auth/id/hkvd2i/Kepprt_Martin_text_BP.pdf
Informace o souboru:	https://theses.cz/auth/system/podobny_uzel.pl?uzel=777ff571d8b4a900

Obr. 14.2 Kontrola BC práce v systému Theses.

Podobný dokument

Procento podobnosti: 5%

ID školy: S2811

ID dokumentu na škole: 8627

Název práce: Konstrukce vstřikovací formy

Autor: Bc. Tomáš JANKOVÝCH

Rok vytvoření práce:

Název souboru: thesis

Popis: Soubor zavedený robotem

Vloženo: 25. 3. 2010 18:24, Ing. Lukáš Budínský, učo 10028

Zkontrolováno: Podobnost tohoto dokumentu byla zkontrolována.

URL souboru: https://theses.cz/auth/id/8h3jo0/downloadPraceContent_adipIdno_8627

Informace o souboru: https://theses.cz/auth/system/podobny_uzel.pl?uzel=f2609f10389373d8

Obr. 14.3 Kontrola BC práce v systému Theses- podobné dokumenty.

1.1 Detnice svařování.....	10
1.2 Svařování plastu.....	10
1.3 Lasery pro svařování plastu.....	11
1.4 Základní požadavky na volbu laseru.....	13
1.5 Hlavní přínosy laserového zpracování.....	14
1.6 Procesní varianty svařování plastu laserem.....	15
1.6.1 Svařování natupo.....	16
1.6.2 Propustné svařování.....	17
1.6.2.1 Obrysové svařování.....	18
1.6.2.2 Kvázi-simultánní svařování.....	19
1.6.2.3 Simultánní svařování s více diodami.....	20
1.6.2.4 Svařování s maskou.....	21
2 Robotizované pracoviště.....	22
2.1 Řízení laserového svařovacího procesu.....	23
2.2 Svařovací robot.....	23
3 Technologie vstřikování.....	24
3.1 Vstřikovací stroj.....	25
3.1.1 Vstřikovací jednotka.....	26
3.1.2 Uzavírací jednotka.....	26
3.1.3 Vstřikovací cyklus.....	26
4 Použité materiály.....	27
4.1 Polýkarbonát.....	27
4.1.1 Vlastnosti a jejich výroba.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
5 Zkušební vzorky.....	32
5.1 Příprava zkušebních těles.....	32
5.2 Popis a rozměry zkušebních vzorků.....	32
5.3 Příprava povrchu zkušebních vzorků.....	34
5.3.1 Povrchová úprava lakováním.....	35
5.3.2 Povrchová úprava polováním - vakuum naparování.....	36
5.3.3 Zdrsnění (brosnění) povrchu.....	38
5.4 Příprava vzorků pro vizuální kontrolu a mechanické zkoušky.....	39
5.4.1 Příprava vzorků pro vizuální kontrolu.....	39
5.4.2 Příprava vzorků pro mechanické zkoušky.....	39
6 Vady svarových spojů.....	40
6.1 Typy vad svarových spojů.....	40
Martin Kepprt Bakalářská práce.....	41
6.2 Hodnocení vad.....	41
7 Zkušební postupy svarových spojů.....	41
7.1 Vizualní kontrola svaru.....	42
7.2 Zkouška tahem.....	43
7.2.1 Příběh zkoušky.....	43
7.2.2 Rozměry zkušebních těles.....	44

Strana 25

Martin Kepprt

Bakalářská práce

3.1.1 Vstřikovací jednotka

Vstřikovací jednotka připraví

a dopraví požadované množství roztaveného plastu do formy.

Pracuje tak, že do tavného válce je dopravován zpracovaný plast z násypky pohybem šneku. Plast je posouván šnekem přes vstupní, přechodové a výstupní pásmo. Postupně dochází k plastikaci, homogenizaci a hromadění materiálu před šnekem. Ocelový šnek se během plastikace otáčí a zároveň je odtlačován do zadní polohy. Tavná komora je zakončena vyhrávanou tryskou, která spojuje vstřikovací jednotku s formou.

Tryska

je zakončena kulovou plochou, která umožňuje přesné dosednutí do sedla vtokové vložky formy [23].

3.1.2 Uzavírací jednotka

Úkolem uzavírací jednotky je zavírat a otevírat formu dle procesu vstřikování a zajistit uzavření formy takovou silou, aby se při vstřiknutí tlakem taveniny forma neotevřela. Uzavírací jednotka

se skládá z těchto hlavních částí: opěrné desky pevně spojené s ložem stroje, pohyblivé desky, na kterou je upnuta pohyblivá část formy, upínací desky s otvorem pro trysku stroje, na kterou se připevni nepohyblivá část vstřikovací formy, vedení pro pohyblivou desku, z uzavíracího a přidržovacího mechanismu. Vstřikovací stroje používají v současné době různé uzavírací systémy, které např. mohou být konstruovány jako hydraulické, mechanické, kombinace hydraulického a mechanického způsobu (závorování) a v poslední době se používají i elektrické systémy [23], [25].

3.1.3 Vstřikovací cyklus

Na počátku vstřikovacího cyklu je dutina formy prázdná a forma je otevřená. V nulovém čase dostane stroj impuls k zahájení vstřikovacího cyklu, pohyblivá část formy se přisune k pevné, forma se zavře

a dojde k uzavření uzavírací jednotky (na přisouvání formy se musí vynaložit jen malá přisouvací síla, zatímco na uzavření formy je nutno vynaložit značně vyšší uzavírací sílu, která musí být až třikrát vyšší, neboť musí být zaručeno, že se forma vlivem tlaku taveniny při vstřikování neotevře). Následuje pohyb šneku v taviči komoře a začíná vlastní vstřikování roztavené polymerní taveniny

do dutiny vstřikovací formy. V této fázi šnek vykonává pouze axiální pohyb, neotáčí se a vlastní plni funkci pístu. Po naplnění formy je tavenina v dutině ještě stlačena a tlak dosáhne maximální hodnoty.

Strana 26

Martin Kepprt

Bakalářská práce

Jakmile tavenina vstoupí do dutiny formy, ihned začne předávat teplo vstřikovací formě a chladne. Chlazení trvá až do otevření formy a vyjmutí výstřiku. Doba chlazení je závislá

Vliv laserového svařování na kvalitu

10 z 27

Konstrukce vstřikovací formy

svarových spojů plastů

Obr. 14.4 Kontrola BC práce v systému Theses- nalezené duplicity.

Nalezené podobnosti mezi dvěma dokumenty

Zpracovávaný dokument

ID školy: S2723
ID dokumentu na škole: 9949
Název práce: Vliv laserového svařování na kvalitu svarových spojů plastů
Autor: Martin Kepprt
Rok vytvoření práce: 2012
Název souboru: thesis
Popis: Soubor zavedený robotem
Vloženo: 22. 5. 2012 04:09, Bc. Ladislav Kulháněk, učo 31369
Zkontrolováno: Podobnost tohoto dokumentu byla zkontrolována.
URL souboru: https://theses.cz/auth/id/hkvd2i/Kepprt_Martin_text_BP.pdf
Informace o souboru: https://theses.cz/auth/system/podobny_uzel.pl?uzel=777ff571d8b4a900

Národní registr VŠKP a systém na odhalování plagiátů

<http://theses.cz/>

Podobný dokument

Procento podobnosti: 9%

Název souboru: Zdroj z Internetu
Zkontrolováno: Podobnost tohoto dokumentu byla zkontrolována.
<http://dspace.knihovna.utb.cz/bitstream/handle/10563/13916/jankov%C3%B1.pdf>
<http://web.fmk.utb.cz/cs/docs/sd200818.pdf>
URL souboru: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENAXG5DP3VS/\\$FILE/2009.PDF](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENAXG5DP3VS/$FILE/2009.PDF)
http://www.upv.cz/dms/vestnik/vestnik_spolecny/2009/VESTNIK_47-2009.PDF
http://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file

Obr. 14.5 Kontrola BC práce v systému Theses- nalezené duplicity a odkazy na soubory.

Hodnocení BC v systému Theses-na obr.14.1-14.5 je znázorněn postup kontroly s využitím systému Theses. V kontrolované práci byly nalezené duplicity v rozsahu cca 10 %. Chybné se ukázalo doslovné převzetí celých vět a odstavců z několika dokumentů. Uvedený postup je chybný i přes uvedení bibliografické citace. Autor nerozlišuje rozdíl mezi citátem a bibliografickou citací.

Převzetí a citování cizích výsledků

V případě, že do vlastní publikace (rešeršní část VaV projektu) přebíráme cizí výsledky je vhodné vyžádat si souhlasu od autora nebo správce autorských práv autora, nejčastěji nakladatelství. Na obr. 14.6-14.7 je ukázka jednoduché možnosti vyžádání si souhlasu na serveru vědeckých publikací renomovaných nakladatelství <http://www.sciencedirect.com/>.

The screenshot displays the ScienceDirect interface for an article in the *International Journal of Fatigue*. The article title is "Engineering definitions of small crack and long crack at fatigue limit under tensile mean stress and a prediction method for determining the fatigue limit of a cracked Mg alloy". The authors listed are Shigeru Hamada^{a, b}, Takuya Kinoshita^c, Kazunori Morishige^c, Komei Hayashi^c, Toshiyuki Ishina^c, and Hiroshi Noguchi^a. The article is from Volume 56, November 2013, Pages 86–94. The DOI is <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijfatigue.2013.08.006>. The left sidebar shows the article outline with sections: Highlights, Abstract, Keywords, Nomenclature, 1. Introduction, 2. Engineering definitions of small crack..., 3. Method for predicting fatigue limit of c..., 4. Error analysis of approximation for m..., 5. Conclusion, and References. Below the outline is a section for "Figures and tables" showing two graphs. The top graph is a log-log plot of ΔK_{th} (MPa $\sqrt{cm}$) versus ΔK_{max} (MPa $\sqrt{cm}$) for $R = 0.1$. The bottom graph is a linear plot of $\log(\Delta K_{th})$ versus $\log(\Delta K_{max})$ for $R = 0.1$, showing a linear relationship with a slope of 1. The right sidebar contains a "Highlights" section with four bullet points: "Three types of crack size were introduced from the viewpoint of fatigue limit.", "The fatigue limits for each size were shown based on physical foundations.", "The mean stress effect on the fatigue limit of the cracked specimen was formulated.", and "Engineering approximations were used for the formulation."

Obr. 14.6 Vybraný zdroj na <http://www.sciencedirect.com/>.

RightsLink®

Home

Create Account

Help

Title: Engineering definitions of small crack and long crack at fatigue limit under tensile mean stress and a prediction method for determining the fatigue limit of a cracked Mg alloy

Author: Shigeru Hamada, Takuya Kinoshita, Kazunori Morishige, Komei Hayashi, Toshiyuki Ishina, Hiroshi Noguchi

Publication: International Journal of Fatigue

Publisher: Elsevier

Date: November 2013

Copyright © 2013, Elsevier

User ID

Password

☐ Enable Auto Login

LOGIN

[Forgot Password/User ID?](#)

If you're a [copyright.com](#) user, you can login to RightsLink using your [copyright.com](#) credentials. Already a RightsLink user or want to [learn more?](#)

Welcome to RightsLink

Elsevier has partnered with Copyright Clearance Center's RightsLink service to offer a variety of options for reusing Elsevier content. Select the "I would like to ..." drop-down menu to view the many reuse options available to you.

I would like to... ?

To request permission for

Are you the [author](#) of this

Copyright © 2014 Copyright
Comments? We would like

- make a selection
- make a selection
- rent this content
- purchase this content
- order reprints
- order reprints (with translations by Elsevier)
- order reprints (with translations by customer)
- order e-prints
- reuse in a book/textbook
- reuse in a journal/magazine
- reuse in a presentation/slide kit
- reuse in promotional materials/pamphlet
- reuse in CME Materials
- reuse in a thesis/dissertation
- reuse in coursepack/classroom materials
- reuse in a CD-ROM/DVD
- reuse in a newspaper/newsletter
- make photocopies
- reuse in conference proceedings
- reuse in a government report
- reuse in training materials

Rights Department.

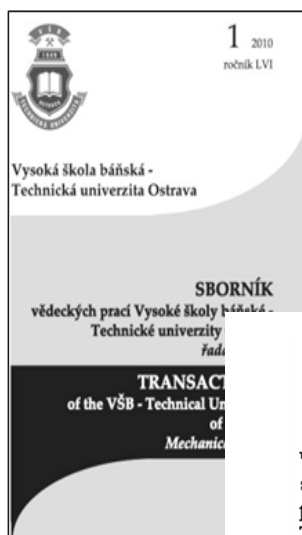
[statement.](#)
[.com](#)

Obr. 14.7 Vyžádání si souhlasu k použití na <http://www.sciencedirect.com/>.

Lenka PETŘKOVSKÁ^{*}, František FOJTÍK^{**}, Jana NOVÁKOVÁ^{***}

RESIDUAL STRESS MEASURING AT CONVENTIONAL AND HIGH-SPEED MILLING

MĚŘENÍ ZBYTKOVÝCH PNUTÍ PŘI KONVENČNÍM A VYSOKORYCHLOSTNÍM
FRÉZOVÁNÍ

ing happens to rise of residual stress in consequence of heat
cant especially at modern technology like high – speed hard
me conditions from mechanical and heat aspects. Residual
feed, tool type and other parameters is therefore one of the
HSC process.

of residual stress after high – speed and conventional milling,
select two different methods. It was method measuring by
milling method.

ochází ke vzniku zbytkových napětí v důsledku tepelného

5 RESIDUAL STRESS EVALUATION

5.1 Evaluation of residual stress by Barkhausen noise method

Measurement was performed on 5 different seats of every machined surface with step 10 mm, whereas from measurement was blockout start surface of tool into cut. After findings of residual stress was select depth 0,1 mm. From the next graph no. 5.1 is perceptible negative incidence of low parameters v_f to surface residual stress. The best result was achieved at parameter $v_f = 10 \text{ m.min}^{-1}$. The next values are not so favourable, but they are lower than $v_f = 1 \text{ m.min}^{-1}$. This measurement was performed with the aid of Vladislav Ochodek, MSc.

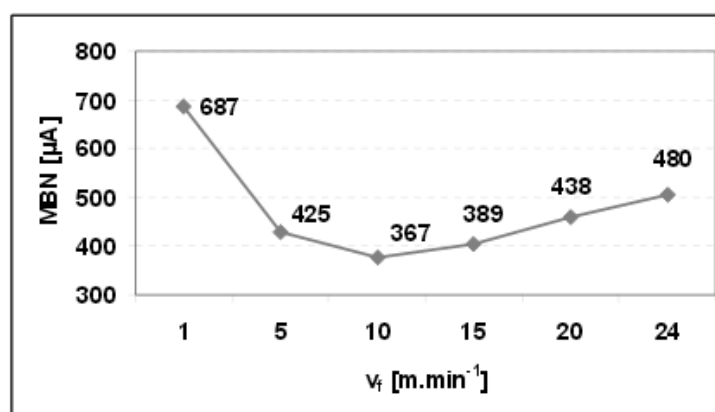

Fig. 7 Process of residual stress depending on feed speed by Barkhausen noise

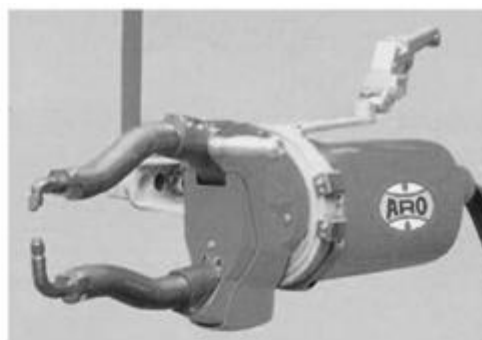
Obr. 14.8 Vyžádání si souhlasu k publikacím cizích výsledků.

Poznámka: nebyl vydán souhlas s publikací výsledků (graf, bez bibliografické citace), publikace pouze části výsledků.

Nevhodné způsoby citací:

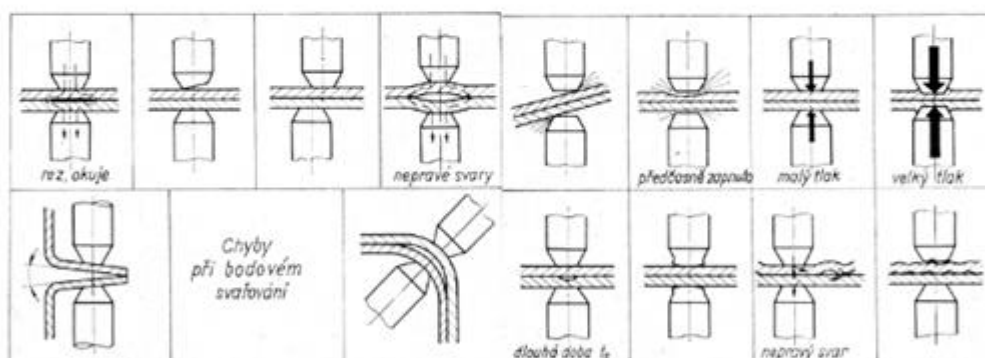
Obr. 6 Stabílní bodová svářečka

Obr. 7 Závěsná bodová svářečka

Vady bodových svarových spojů

Z obrázku 8 jsou patrné vady a možné problémy při svařování bodových svarových spojů.

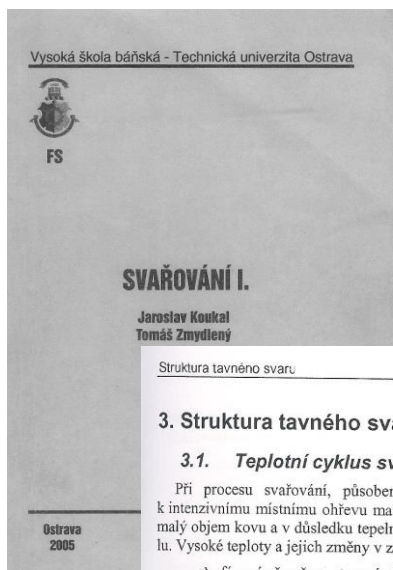
Obr. 8 Chyby při bodovém svařování

Použitá literatura

Plíva, L.: Odporové svařování. Praha, SNTL 1975.
Plíva, L.: Odporové svařování v praxi. Praha, SNTL 1963.
<http://www.svarbazar.cz/>
<http://ust.fme.vutbr.cz/>
<http://www.schinkmann.cz/>

Obr. 14.9 Nevhodný způsob bibliografických citací v el. dokumentu.

Poznámka: uvedení pouze literárních zdrojů bez konkrétních zdrojů je chybné, chybí webové odkazy na převzaté obrázky (fotografie) a přesné označení zdroje u obr. 8.

Struktura tavného svaru

3. Struktura tavného svaru [5]

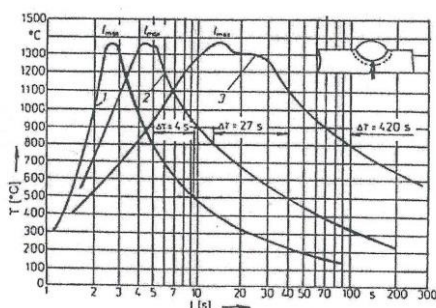
3.1. Teplotní cyklus svařování

Při procesu svařování, působením soustředěného zdroje tepla, dochází krátkodobě k intenzivnímu místnímu ohřevu materiálu na vysoké teploty. Vneseným teplem se natavuje malý objem kovu a v důsledku tepelné vodivosti se ohřívá i okolní oblast základního materiálu. Vysoké teploty a jejich změny v základním materiálu při svařování způsobují:

- fázové přeměny – tavení základního a přídavného materiálu, jeho tuhnutí a změny v tuhém stavu,
- fyzikálně chemické reakce,
- změny struktury v oblasti svarového spoje,
- změny objemu, které ve svarovém spoji způsobují vnitřní napětí a deformace.

Míra a rozsah uvedených změn závisí zejména na svařovaném základním materiálu (chemickém složení, fyzikálních vlastnostech, geometrických rozměrech) a metodě svařování (parametry, postup) a množství tepla vneseném do svarového spoje na jednotku jeho délky.

Množství tepla vnesené do svaru zdrojem tepla při svařování na jednotku jeho délky, označované podle ČSN EN 1011-1[3] jako tepelný příkon Q se vypočítá podle rovnice 8.6, viz kapitola 8.3.1. Koeficienty tepelné účinnosti metody svařování doporučené pro výpočet Q jsou uvedeny v tabulce 8.2 téže kapitoly. Pro jiné metody svařování se tepelný příkon Q stanoví jako poměr tepla vneseného do svaru zdrojem tepla za sekundu a rychlosti svařování v $[\text{mm} \cdot \text{s}^{-1}]$ s uvážením tepelných ztrát, vyjádřených koeficientem tepelné účinnosti metody. Tento koeficient vyjadřuje množství tepla, z celkového množství tepla vyvinutého zdrojem tepla při svařování, které se skutečně spotřebuje na realizaci procesu svařování.

Obr. 3.1 – Teplotní cykly podhosenkové oblasti [4].

1 – svařování elektrickým obloukem obalenou elektrodou, 2 – svařování automatickým pod tavidlem, 3 – elektrostruskové svařování

Teplotní cyklus svařování udává změnu teploty v závislosti na čase v daném bodě svarového spoje, především v tepelně ovlivněné oblasti (TOO). V důsledku působení teplotního

3. kapitola – Struktura tavného svaru

- [3] ČSN EN 1011-1, Svařování - Doporučení pro svařování kovových materiálů - Část 1: Všeobecná směrnice pro obloukové svařování, Praha: Český normalizační institut, září 2000
- [4] Hrivňák, I., Teorie zvaritelnosti kovů a zliatin, Bratislava, Veda 1989
- [5] Ochodek, V., Struktura tavného svaru, Materiály a jejich svařitelnost, Zeross 2000, ISBN 80-85771-85-3

Obr. 14.10 Nevhodný způsob bibliografických citací.

Poznámka: převzetí celé kapitoly (kapitol) i s uvedením zdroje není možné řešit pouze bibliografickou citací. Nutný je souhlas autora. Dalším citováním pak vznikají chyby, že necitujeme původní zdrojový dokument.

15 LITERATURA

- [1] ŠTĚDRŮŇ, B. *Ochrana a licencování počítačového programu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR 2010, ISBN 978-80-7357-555-7.
- [2] POLČÁK, R. *Seminář o autorském právu*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 2007. [online]. [cit. 2011-06-20]. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/1499/el/seminare/pages/1_problematika_autorskych_prav.html (cs)
- [3] AUJEZDSKÝ, J. *Novelizovaný autorský zákon a „kopírování“ pro osobní potřebu*. In: eAdvokacie [online]. 2006-09-04. [cit. 2011-06-30]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cz/clanky/novelizovany-autorsky-zakon-a-kopirovani-pro-osobni-potrebu.html> (cs)
- [4] *Co je volné užití pro osobní potřebu?* [online]. Česká protipirátská unie. [cit. 2011-06-30]. Dostupné z: <http://www.cpufilm.cz/faq.html#1> (cs)
- [5] *Činnost odboru autorského práva* [online]. Ministerstvo kultury. [cit. 2011-06-30]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=363> (cs)
- [6] *Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník* [online]. BusinessCenter.cz [cit. 2011-07-12]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/cast1.aspx#par17> (cs)
- [7] *Průmyslová práva*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava.html> (cs)
- [8] *Databáze ochranných známek platných v České republice (ÚPV, WIPO, OHIM)*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/sluzby-uradu/databaze-on-line/databaze-ochrannych-znamek/narodni-databaze.html> (cs)
- [9] VLACH, R. *Registrace ochranné známky* [online]. Na volné noze. 2007-07-07. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://navolnenoze.cz/blog/registrace-ochranne-znamky/> (cs)
- [10] *Vynálezy/patenty*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/vynalezy-patenty.html> (cs)
- [11] *Databáze patentů a užitných vzorů*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/sluzby-uradu/databaze-on-line/databaze-patentu-a-uzitnych-vzoru.html> (cs)
- [12] *Užitné vzory*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/uzitne-vzory.html> (cs)
- [13] *Průmyslové vzory*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/prumyslove-vzory.html> (cs)
- [14] *Ochranné známky*. Úřad průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky.html> (cs)
- [15] *Evropský patentový úřad* [online]. [cit. 2011-07-15]. Dostupné z: <http://www.epo.org/>
- [16] *Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví* [online]. [cit. 2011-07-18]. Dostupné z: <http://www.unmz.cz/urad/unmz> (cs)
- [17] *Tvorba norem*. Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví [online]. [cit. 2011-07-18]. Dostupné z: <http://www.unmz.cz/urad/tvorba-norem> (cs)

- [18] *Zákon č. 121/2000 Sb. – zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a změně některých zákonů (autorský zákon)* [online]. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/autorsky/> (cs)
- [19] *Zákon č. 81/2005 Sb. – novela autorského zákona platná od 23. února 2005.* [online]. Sbírka právních předpisů – průvodce zákony ČR. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=2005s081> (cs)
- [20] *Zákon č. 216/2006 Sb. – novela autorského zákona platná od 22. května 2006.* [online]. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: <http://www.emuzeum.cz/digitalizace-sbirek/legislativa-1/zakon-c-216-2006-sb-kterym-se-meni-zakon-c-121-2000-sb-o-pravu-autorskem-o-pravech-souvisejicich-s-pravem-autorsky.html> (cs)
- [21] Bernská úmluva o ochraně literárních děl ve znění pařížské revize z roku 1971 – vyhláška MZV č. 133/1980 Sb. [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky: repozitář. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1976fs/tisky/t0066_01.htm (cs)
- [22] TELEČ, I. a TŮMA, P. *Autorský zákon: Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-4.
- [23] *Plagiát*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-07-25]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Plagi%C3%A1t> (cs)
- [24] *Ottův slovník naučný*, heslo Plagiát. Sv. 19, s. 828.
- [25] *Ottův slovník naučný nové doby*, heslo Plagiát. Sv. 8, s. 1096.
- [26] Gregorovi, T. *Projekt Plagiáty z webu* [online]. [cit. 2011-07-25]. Dostupné z: http://nlp.fi.muni.cz/projekty/plagiaty_z_webu/ (cs)
- [27] *Ottův slovník naučný*, heslo Falšování. Sv. 8, s. 1039.
- [28] *Ottův slovník naučný nové doby*, heslo Padělání. Sv. 8, s. 831.
- [29] *Public domain calculator* [online]. Europeana connect. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: <http://outofcopyright.eu/> (ang)
- [30] *Free Software Foundation Europe* [online]. FSFE. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: <http://fsfe.org/index.cs.html> (ang)
- [31] AUJEZDSKÝ, J. *Právní aspekty volně šiřitelných počítačových programů* [online]. Root.cz. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: <http://www.root.cz/specialy/licence/> (cs)
- [32] HANKE, H. *Freesoftware 1. – free speech, not free beer* [online]. 2001-05-18. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/clanky/freesoftware-1---free-speech-not-free-beer/sc-3-a-101234/default.aspx> (cs)
- [33] *Definice svobodného softwaru* [online]. Svobodný software. 2010-07-20. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: <https://svobodnysoftware.frantovo.cz/drupal/node/10> (cs)
- [34] *Softwarová licence* [online]. Svobodný software. 2010-06-01. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: <https://svobodnysoftware.frantovo.cz/drupal/node/4> (cs)
- [35] *Definice svobodného díla* [online]. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: <http://freedomdefined.org/Definition> (cs)
- [36] *Shareware*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-08-10]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Shareware> (cs)

- [37] ŠTĚDRŮŇ, B. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, ISBN 978-80-7357-555-7.
- [38] *Pseudonym*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-08-23]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pseudonym> (cs)
- [39] *Kol'ko a za čo platíme za právo na privátnu kópiu autorských diel*. [online]. Digitálny svet pod lupou. 2006-11-25. [cit. 2011-08-23]. Dostupné z: <http://www.dsl.sk/article.php?article=2964&title=> (cs)
- [40] *Prawo autorskie*. [online]. [cit. 2011-08-23]. Dostupné z: http://pl.wikisource.org/wiki/Prawo_autorskie_%28ustawa%29 (pl)
- [41] *Právni regulace fotografování*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-08-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A1vn%C3%AD_regulace_fotograf%C3%A1n%C3%AD (cs)
- [42] *Fotky bez model a property release*. [online]. Fotobanka.cz. [cit. 2011-08-29]. Dostupné z: <http://blog.fotobanka.cz/2010/04/fotky-bez-model-property-release.html>
- [43] *Model release*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-08-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Model_release (cs)
- [44] *Obchod bez svolení použil foto rodiny v reklamě*. [online]. Aktuálně.cz. 2009-06-11. [cit. 2011-08-29]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zpravy/clanek.phtml?id=639682> (cs)
- [45] *Volné dílo*. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. [cit. 2011-08-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Public_domain#Public_domain (cs)
- [46] *233/2001 Sb.: Vyhláška Ministerstva kultury ze dne 22. května 2001, kterou se vydává Seznam událostí značného společenského významu* [pdf]. Ministerstvo kultury České republiky, 2001-05-22, [online]. [cit. 2011-08-31]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/zakony/pdf/233-2001.pdf> (cs)
- [47] *Televizní práva* [online]. Marketing ve sportu: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, [cit. 2011-08-31]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/elportal/estud/fsps/ps07/mark/pages/04.html> (cs)
- [48] *Směrnice Rady (89/552/EHS) z 3. října 1989 o koordinaci určitých ustanovení stanovených zákony, předpisy nebo administrativním opatřením v členských státech pokud jde o provozování televizního vysílání* [online]. Rada Evropy, 1997-06-30, [cit. 2011-08-31]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/media-a-audiovize/rozhlasove-a-televizni-vysilani/Sm_rnice_Televize_bez_hranic.doc (cs)
- [49] *Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl*. [online]. OOAS, [cit. 2011-09-23]. Dostupné z: <http://www.ooas.cz/> (cs)
- [50] LACINA, Jan. Chyby Ochranného svazu autorského. *Lidové noviny*, 1996-04-16, roč. IX, č. 90, s. 1. [cit. 2011-09-23]. Dostupné z: <http://www.volny.cz/jiri.hradec/tisk/ln160496/ln160496.htm> ISSN 0862-5921. (cs)
- [51] TUO_SME_06_002-Ochrana duševního vlastnictví na VŠB TUO. Verze H. VŠB TU Ostrava, 2012.

- [52] TUO_SME_08_002-Metodický pokyn k evidenci VaV výsledků nepodléhajících řízení o zápisu ÚPV v Praze. Verze D. VŠB TU Ostrava, 2010.

Poděkování

Tento kurz byl vytvořen v rámci projektu **Tvorba mezinárodního vědeckého týmu a zapojování do vědeckých sítí v oblasti nanotechnologií a nekonvenčního tváření materiálu CZ.1.07/2.3.00/20.0038**, který je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.